

“Bizim Şampiyonumuz”: Spor, Milliyetçilik ve Millî Kimlik ¹

Rahşan İNAL ²

Başvuru Tarihi: 02.07.2023

Kabul Tarihi: 07.12.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışmanın amacı, spor ve milliyetçilik ilişkisi çerçevesinde, basında sporcu temsiliyle, millî kimliğin yeniden üretiminde kullanılan milliyetçi söylemleri analiz etmektir. Bu kapsamda halter sporcusu Naim Süleymanoğlu'nun Türkiye'ye ilticası, Türkiye adına katıldığı 1988 Güney Kore Seul Yaz Olimpiyatları öncesinde, olimpiyatlar sırasında ve sonrasında, basındaki milliyetçi söylemlere odaklanıldı. Araştırmanın kuramsal çerçevesi spor, milliyetçilik ve medya ilişkisi temelindeki literatür ekseninde oluşturuldu. Nitel araştırma tasarımıyla yürütülen araştırmada, nitel içerik analiz tekniği kullanıldı. Çalışmanın örnekleme, 1984-2000 yılları arasında Milliyet gazetesi çevrim içi arşivinde yer alan haber ve köşe yazıdır. İçerik analizi sonucunda, bulgular üç ana temayı ortaya çıkardı: Birincisi, sporcunun Türkiye'ye ilticasının ilk döneminde öne çıkan “Bulgar zulmü” temasıdır. Bu tema, “antikomünizm” ve “olumsuz/düşman/öteki” söylemiyle öne çıkmaktadır. İkinci tema, Türk milliyetçiliğindeki nirengi noktalarından “güçlü devlet” “olumlu/biz/Türk” söylemi doğrultusundadır. Üçüncü tema ise sporcunun olimpiyatlardaki performans başarısının ardından medya söyleminde belirginleşen “olumlu/millî gurur” temasıdır. Araştırma sonuçları, basındaki milliyetçi söylemin, “Türk-İslam sentezi” ile uyumlu bir içerik taşıdığını ve bu içerik çerçevesinde millî kimliğin yeniden üretildiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Milliyetçilik, Millî Kimlik, Spor, Gazete, Naim Süleymanoğlu, Turgut Özal, Türkiye

Atıf: İnal, R. (2023). “Bizim Şampiyonumuz”: Spor, milliyetçilik ve millî kimlik. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(4), 1565-1596.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, rahsan.inal@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4461-0989

“Our Champion”: Sport, Nationalism and National Identity

Rahşan İNAL³

Submitted by: 02.07.2023

Accepted by: 07.12.2023

Article Type: Research Article

Abstract

The aim of this study is to analyze the nationalist discourses used in the reproduction of national identity through the representation of athletes in the press within the framework of the relationship between sports and nationalism. In this context, the study focuses on the defection of weightlifting athlete Naim Süleymanoğlu to Turkey and the nationalist discourses in the press before, during and after the 1988 Seoul Summer Olympics in South Korea. The theoretical framework of the research was formed based on the literature on the relationship sports, nationalism, and media. In the qualitative research design, qualitative content analysis technique was used. The sample of the study consists of news articles and columns in the online archive of Milliyet Newspaper between 1984 and 2000. As a result of the content analysis, the findings revealed three main themes: The first is the theme of “Bulgarian persecution”, which was prominent in the first period of the athlete’s defection to Turkey. This theme stands out with the discourse of “anti-communism” and “negative/enemy/other”, one of the mainstays of Turkish nationalism. The second theme is in line with the “strong state” and “positive/we/Turkish” discourse, which is one of the triangulation points of Turkish nationalism. The second theme is in line with the “strong state” “positive/we/Turkish” discourse, which is one of the triangulation points of Turkish nationalism. The third theme is the “positive/national pride” theme that became prominent in the media discourse after the athlete’s performance success in the Olympics. The results of the research show that the nationalist discourse in the press has a content compatible with the “Turkish-Islamic synthesis” of the period and that national identity is reproduced within the framework of this content.

Keywords: Nationalism, National Identity, Sports, Newspaper, Naim Süleymanoğlu, Turgut Özal, Turkey

³ Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Economics and Administrative Sciences Department of Social Work, rahsan.inal@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4461-0989

Giriş⁴

Toplumsal ve politik tarih, sporun farklı ideolojilerin, birbirine zıt değer ve kavramların inşa ve yeniden üretiminde elverişli bir alan olduğunu göstermektedir (Carlin, 2008; Hargreaves, 1986; Hoberman, 1984; Krüger ve Murray, 2003). Spor, geniş toplumsal kesimlere ulaştığı, tutkuyla benimsendiği olgusal bir gerçeklik olan milliyetçiliğin de ilgi alanındadır. Çalışmalar, spor ve milliyetçilik arasındaki güçlü ilişki zemininde, sporun milli kimliğin inşa ve yeniden üretimindeki etkisine dikkat çekmektedir (Bairner, 2015; Bairner ve Dong-Jhy, 2011; Bairner ve Han, 2022; McGee ve Bairner, 2011; Topič ve Coakley, 2010).⁵ Özellikle uluslararası futbol organizasyonları; Dünya/Avrupa kupaları ya da yaz/kış olimpiyat oyunları, “millet olmak” ve “millet”le özdeşleşmek için ideal etkinliklerdir. Organizasyonlarda, milyonlardan oluşan “hayali topluluk”, on bir kişiden oluşan bir ekip olarak daha gerçek görünürken birey, hatta sadece tezahürat yapan kişi de kendi milletinin sembolü hâline gelir (Hobsbawm, 1992, s. 143).

Sporun, milliyetçiliğin ve millî kimliğin yeniden üretiminde etkili olmasının temel araçlarından biri de gazetelerdir (Hagay ve Meyers, 2015; Mauro, 2020; Schep, 2022; Scott vd., 2018; Vincent vd., 2010, 2018; Vincent ve Harris, 2014). Spor organizasyonları öncesinde, organizasyon sırasında ve sonrasında; milliyetçilik ve millî kimliğe dair söylemler, gazetelerin spor sayfalarından doğru, vatandaşların gündelik hayatına sirayet eder (Billig 1995; Dóczy 2012).

Bu çalışmada da hedeflenen, spor ve milliyetçilik ilişkisi kapsamında, basında sporcu temsiliyle millî kimliğin yeniden üretiminde kullanılan milliyetçi söylemleri analiz etmektir. Millet, millî kimlik, millî gurur, millî çıkar, devlet ve vatan gibi milliyetçiliğe içkin kavramların hangi milliyetçi söylemlerle okura ulaşarak millî kimliğin (yeniden) üretildiği, bu bağlamda da Türk milliyetçiliğine özgü olan söylemlerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda, uluslararası spor organizasyonlarında Türkiye’yi halter spor branşında temsil etmiş Naim Süleymanoğlu’nun Türkiye’ye ilticası, Türkiye adına katıldığı ilk olimpiyat olan 1988 Güney Kore Seul Yaz Olimpiyatları öncesi ve sonrasında, Milliyet gazetesindeki sunumu analiz edildi. Sporcu ile ilgili haber, köşe yazıları ve fotoğraflar eleştirel bir perspektifle, içerik analizi temelinde incelenirken sürecin önemli aktörlerinden dönemin başbakanı Turgut Özal ve Anavatan Partisi (ANAP) ekonomi politikalarına da ana hatlarıyla yer verildi.

Giriş bölümünden sonra iki alt başlıkta literatür taraması, ardından araştırmanın yöntemi ve metodoloji bölümü gelmektedir. “Bulgular ve tartışma” bölümü, Süleymanoğlu’nun kısa spor biyografisi “Türkiye’ye İltica” başlığıyla başlamakta, daha sonra bulgular temalarla aktarılmaktadır. “Sonuç” bölümüyle de çalışma tamamlanmıştır.

Literatür Taraması

Bir Söylem Olarak Milliyetçilik

Makalenin ana hattında, milliyetçilik ve milletleri modern zamanların ürünü olarak ele alan analizler (Balibar ve Wallerstein, 1991; Breuilly, 1993; Gellner, 1983; Hobsbawm, 1992) bulunurken, örnekleme bağlamında kuramsal dayanakları, milliyetçiliği ve millî kimliği söylemsel bir inşa/yeniden üretim olarak değerlendiren çalışmalardır (Anderson, 1991; Billig, 1995; Calhoun, 1997).⁶

⁴ Çalışmada, millet (ulus), milliyetçilik (ulusalcılık), milli devlet (ulus devlet), zaman zaman birbirlerinin yerine, İngilizce “nation, nationalism, nation-state” karşılığı olarak kullanılmıştır.

⁵ Spor ve milliyetçilik araştırmalarının ilk örnekleri için bkz. (Bairner, 2001; Cronin, 1999; Cronin ve Mayall, 1998; Porter ve Smith, 2000; Tomlinson ve Young, 2006).

⁶ Literatürdeki yaklaşımlardan bir diğeri, milletleri ve milliyetçiliği doğal, ilk çağlardan beri var olan yapılar olarak ele alan primordialist (ilkçi) yaklaşımdır (Özkırımlı, 2005). Coakley (2018), yirminci yüzyıl başlarında akademisyenlerin anlayışına nüfuz etmiş, onları primordialist yaklaşımın erdemlerine ikna etmeyi başarmış olsa da primordializmin teori mi yoksa ideoloji mi olduğunu sorguladığı çalışmasında, yaklaşımın akademik

Dünyanın pek çok ülkesinde birbirinden farklı nedenler, tarihsel koşullar ve biçimlerde ortaya çıkan özgül milliyetçiliklerin ortak paydası milliyetçi retoriğe sahip olmalarıdır (Calhoun, 1997, s. 21, 22). Milliyetçi söylemin merkezindeki millet/millî kimlik ise aynı zamanda kolektif bir kimliktir, bu nedenle milliyetçi söylemin diğer kolektif kimliklerle olan sınırlarının çizilmesi, farklılığın ortaya çıkarılması bakımından, işlevsel bir kolaylık sağlayacaktır: Milliyetçi söylem, en temelde “biz” ve “onlar” ilişkisine dayanır, “onlar” olmaksızın “biz” mümkün değildir (Billig, 1995, s. 78-79). Ancak bu sınır koyan söylem, dışlayıcı ya da dost/düşman ikiliğinde algılanma eğilimi taşır. Kendi sınırlarını koymak bir bakıma ötekini olumlu ya da olumsuz içerikte sıfatlarla tanımlamayı gerektirir. Öte yandan milliyetçilik söylemi hegemonya kurucudur; güç ve tahakküme dairdir. Ayrıca millî kimliği verili ve sabit hâle getiren milliyetçi söylem kendisini de doğallaştırır (Özkırımlı, 2005, s. 32-33). Milliyetçilik söyleminin gücü de buradadır; “millet boş göstereni” dolduracağı içerik hem millî kimliğin niteliklerini ortaya koyar ve belirler hem de milliyetçiliğin kendisini hegemonik bir konuma getirir (Gökalp, 2007a).⁷

Milliyetçi söylemin inşası ve yayılımı da sadece millî devletin kurulduğu dönemle ya da sadece politik bir manipülasyonla sınırlandırılmaz (Calhoun, 1997, s. 11) Milliyetçilik, her ülkenin özgün tarihsel sürecinde, özgün söylemlerle inşa edilirken kendi içinde de homojen değildir. Bora (1995, s. 95-131), 1980’li ve 1990’lı yıllarda Türk milliyetçiliği söylemlerini, yine milliyetçilik türleri temelinde kategorize ederek tasniflerken, “kök-dili” millî devletin inşası ve bekası misyonuna odaklanmış resmî milliyetçilik yani Atatürk milliyetçiliği olarak belirler. Diğer milliyetçilik dilleri, onun birer lehçesidir ve tüm türlerin “melezleşme” olarak sentezlenmesi de söz konusu olabilmektedir. Örneğin günümüzde de enflasyonist biçimde “yerli ve millî” söylemi “millî kimlik” göstereni olarak öne çıkmaktadır (Bora, 2018, s. 192-206).

Spor, Milliyetçilik, Millî Kimlik ve Medya

Uluslararası/mega spor organizasyonlarında medya anlatılarının, millî kimliği yeniden ve hangi milliyetçi söylemlerle ürettiğini gösteren kapsamlı bir literatür bulunmaktadır. Billings vd. (2011), olimpiyatlara dair haberlerin çoğunda ulusal medyanın, kendi ülkelerindeki sporcuları desteklerken rakip ülkelerdeki sporcuların mükemmelliğini küçümseyen vatansever bir medya söylemiyle çerçevelendiğini tespit ettiler. Bu haberlerin çoğu kendi milletine odaklanarak “bize karşı onlar” söylemini kullanmaktadır (English, 2021, s. 255). Grodecki de (2021), söylemsel öğelerin “olumlu” (neyin ve kimin ulusa ait olduğu) ya da “olumsuz” kimlikler (ulusun karşıtlarını ve karşıtlarını tanımlayan) yarattığını ifade eder. Devletlerin, ulusal medyaları da bu kapsamda seçicidir: Ulusal medya, uluslararası bir spor organizasyonunu sunarken kendi ulusal sporcusunu da seçer. Kendi milletinden olan sporcu/takımı da millî imajlara “uygunluk” açısından seçer ve onları olumluluk/millî imajıyla izleyiciyle buluşturur (Hong ve Oh, 2020). Yani, millî kimliği temsil için “en uygun” olduğu düşünülen sporcular, medyada öne çıkarılır.

Öte yandan millî kimlik sabit bir yapı değil, akışkan, değişken ve zaman zaman çelişkilidir. Dolayısıyla millî kimliğin medyadaki anlatısı, bazı tarihsel dönemlerde homojendir ancak bazı dönemlerde uluslararası politikalara ya da spor gazetecilerinin ideolojik konumlanışlarına göre, içeriğindeki “biz ve onlar”

yaşamda varlığını sürdürmesinin güç ama yine de mümkün olabileceğini de ekleyerek, milliyetçiliğin bir bileşeni olarak görülmesinin daha doğru olacağını vurgular. Ancak içeriği doldurulacak bir “ideal tip” ya da analiz aracı olarak ele almayı gerekli görmez. Spor ve milliyetçilik çalışmalarının öncülerinden Alan Bairner’in (2009), primordializmi akademide yeniden tartışmaya açma girişimiyle “savunması” ise Whigham (2023) tarafından savunulanın primordializm değil, “milletin bir varlık olarak kısmen inşa edilmiş doğasını kabul ederken milletlerin modern öncesi köklerini kabul etmeyi amaçlayan” etnosembolizm olarak değerlendirildi (Bairner 2009; Whigham 2023). Son yılların dikkat çekici çalışması ise Sinisa Malesević (2019) aittir. Çalışma etnosembolizm ve modernist yaklaşımları eleştirerek “örgütsel kapasite, ideolojik nüfuz ve mikro dayanışmanın kuşatılması” ile gündelik hayatı merkeze alan bir millet inşası ve milliyetçilik yaklaşımını tartışmaktadır.

⁷ İnşacı perspektiften yerinde bir kavram “boş gösteren” ve milliyetçilik kuramları hakkında ayrıntılı, klasik literatür değerlendirmesi için bkz. Gökalp (2007b). Ayrıca Breuilly (1993) belirlediği gibi milliyetçiliğin ve millî kimliğin inşası ve yeniden üretiminde pek çok millî devlet merkezli, “yukarıdan aşağıya” kamusal inşacı pratikler ile kitlesel eğitim de vardır.

“dost/düşman” ayrımına yönelik söylemler de değişir (Hagay ve Meyers 2015). Örneğin Vincent vd. (2010), İngiliz gazetelerinde 2006 Dünya Kupası’ndaki İngiliz futbol takımıyla ilgili anlatıları analiz eden çalışmalarında, gazetelerin homojen İngiliz ulusal kimliğiyle duygusal bir bağ kurmak için indirgemeci ve özcü bir kimlik inşasına dayalı söylemlerini ortaya çıkardılar. Fakat Vincent vd. (2018), Londra ev sahipliğindeki 2012 olimpiyatlarında Britanya gazetelerindeki söylem ve temsilin daha farklı olduğunu tespit ettiler. Gazetelerin çoğunda, “Britanyalı” millî kimliği, bu kimliğin tüm karmaşık, tarihsel çelişkilerle dolu doğasına rağmen, “iyi huylu milliyetçilik”le; “açıklık, liberalizm ve hoşgörü” ilişkilendirilerek çerçevelenmişti. Gazetelerde, dünyanın en büyük şovuna ev sahibi olan “İngiltere değil Britanya’dır” fikri öne çıkarılmıştı. Britanya’nın tarihsel ve toplumsal çatışmalarının geride kalmasına, “kazanmaktan çok katılımı vurgulayan olimpizme” vurgu yapılmıştı. Her ne kadar günümüzde olimpik idealler ve varlıkları tartışılır olsa da (Boykoff, 2022) araştırmacılar bu söylemleri “iyi huylu milliyetçilik söylemi” olarak tanımladılar.

Gazete anlatılarında, sporcuların/spor takımlarının spor organizasyonlarına sadece katılımı değil, “güçlü”, “hızlı”, “yüksek” sıfatlarının önüne getirilen “en/daha”, kısacası sportif performansları önemlidir. Ancak millî gurur söz konusu olunca karşılaşmalardaki yenilgiler de gazetelerde “kendi sporcusu/takımı” için olumlu söylemlerle yer alabilir. Örneğin, İran erkek futbol millî takımı, ilk defa katıldığı 2018 ve 2019 uluslararası futbol kupaları devam ederken ulusal gazetelerde “başarılı” sonuçlar/beklentilerle yer aldı. İran ulusal gazetelerinde, İran millî kimliği, birçok zorlukla karşılaşmalarına rağmen güçlü kararlılıklarıyla kayda değer başarılar elde etmiş “azimli ve vicdanlı, tarihsel olarak kararlı ve saygı duyulacak yetkin bir millet” olarak çerçevelendi. Kupadan kaybederek ayrılmaları durumunda dahi, gazetelerdeki “kararlı ve vicdanlı, mazlum ama büyük İran milleti” söylemi değişmedi (Ziaee vd., 2021).

Medyada spor etkinliklerine dair söylemlerde, birden fazla anlatı ve/veya hikâye çizgisi kullanılır ve bu da tesadüf değildir. Scott vd. (2018), Ragbi Dünya Kupası sırasında, ragbi kültürüne de sahip olan, Yeni Zelanda, Avustralya ve Güney Afrika gazetelerinde haberlerin hangi söylemlerle çerçevelendiğini araştırdılar. Her ülkede yüzde elliden fazla haber, ev sahibi ülkeye, kendi ana vatanlarına odaklanan milliyetçi içeriklerle okura sunulmuştu. Maç kaybedildiğinde ise kendi millî takımlarının niteliklerini olumlu ifadelerle, örneğin Güney Afrika Ragbi Millî Takımı, Japonya Ragbi Millî Takımı karşısında kaybedince – Güney Afrika tarihinden olumlu hikâyeler/başarılarla aktarmaya devam ederek haberleri çerçevelemişlerdi. Schep (2022) ise 1980’lerdeki Fransa ve İngiltere’de gazete arşivlerini incelediği çalışmasında; Formula 1 yarışlarında dahi takımların, sürücülerin, pistlerin ve hatta lastiklerin bile gazetede ele alınma biçiminde millî kimlik ve gururun yansıtıldığını gösterdi. Gazeteler, ulusal aktörlere diğer katılımcılar karşısında açıkça pozitif ilgiyle yaklaşmış, onların başarılarını kutlarken diğer ülkelerin katılımcılarının başarılarını küçümsemişlerdir.

Dijital medya kanalları ve sosyal medya platformları da milliyetçiliğin söylemsel inşasında etkilidir. Vincent ve Kian (2014, s. 305) Londra 2012 Olimpiyatları sırasında sporcuların, sosyal medya kullanımlarıyla birlikte “hayal edilen takipçilerine” doğrudan ulaştıklarını gözlemlemişler ve hatta yaşanan tartışmalar içinde de spor-sosyal medya-millî kimlik zemininde milliyetçi retorik kullanan trollerin de devrede olduğuna dikkat çekmişlerdir. Antunovic ve Doczi (2023) Macaristan’ın kamu hizmeti yayıncısına ait spor kanalında, 2020 Tokyo Olimpiyatları ile ilgili haberlerin, yaygın bir sosyal medya mecrası olan Facebook’ta nasıl sunulduğunu incelediler. Yazarlar, medyanın, siyasi rejimin ‘millî kimliğini yeniden keşfetme’ ve uluslararası alanda başarılı bir millet olarak küresel bir imaj yaratma stratejisinin bir parçası olarak merkezileştirildiğini, bu nedenle de Macar milletinin dijital platformlar aracılığıyla inşasının da benzersiz olduğunu iddia ediyorlar. Çalışmanın bulguları arasında tıpkı geleneksel medyada olduğu gibi sosyal medya paylaşımlarında, Macar milletinin tarihi görkemli bir tarih olarak hatırlatılarak, “küçük ülke büyük başarı” sloganlı bir millî bir söylemin temalaştırıldığı tespit edilmiştir.

Türkçe literatürde ise dikkat çekici bir çalışma Gökalp (2007a) tarafından yapıldı. Futbol branşına odaklandığı arşiv çalışmasında eleştirel söylem analiziyle, Türk milliyetçiliğinin yeniden üretiminin izlerini aramış ve Türk milliyetçiliğinin yeniden inşasında futbol basınının kritik bir rol oynadığını ortaya çıkarmıştır. Bu konuda örneklemini oluşturan analizin odağında ise uluslararası futbol karşılaşmaları bulunmaktadır. Özsoy (2011) ve Özsoy ve Yıldız (2013) çalışmaları da spor gazetelerinde militarist ve şiddet içerikli haberlerin analizleriyle Türkçe literatürde değerlendirilebilir. Bu çalışmada da uluslararası şöhrete sahip bir sporcunun, basındaki temsilinde hangi milliyetçi söylemler aracılığıyla millî kimliğin yeniden üretildiği tarihsel süreç eşliğinde analiz edilerek Türkçe literatüre mütevazı bir katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Araştırma Deseni ve Metodoloji

Naim Süleymanoğlu hem spordaki performans başarıları hem de “Soğuk Savaş”ın henüz bitmediği bir dönemde Türkiye’ye iltica adımıyla ulusal ve uluslararası basının daima gündeminde kaldı. Bu nedenle çalışma için seçilen sporcudur.

Araştırma, üç gazete (Cumhuriyet-Hürriyet-Milliyet) haberlerinin içerik analizinin yapılması olarak planlandı. Ancak Hürriyet gazetesi çevrim içi arşivinin olmaması, Cumhuriyet gazetesi ise (250) haber sayısı/içerik yetersizliği nedeniyle elendi. Billig’in (1995) çalışmasında olduğu gibi gazetelerin tek ve sıradan bir gününe yoğunlaşarak analiz de mümkündür. Bu konuda örnekler vardı (Köse ve Yılmaz, 2012). Bu tek gazetenin Milliyet gazetesi olarak tercih edilmesindeki temel neden, çevrim içi arşivinin olmasının yanı sıra belirlenen dönemlerde köşe yazarlığı da yapan gazetecilerin, gazetenin ana politikasından farklı düşüncelerini zaman zaman sert eleştirilerle birlikte köşe yazılarında yazmalarına rağmen sporcunun uluslararası başarılarına kayıtsız kal(a)mamaları ve milliyetçiliğe içkin tüm kavramların yeniden üretiminde rol oynamalarıdır. Haberler ve köşe yazılarında, sporcunun Türkiye’ye ilticası, Türk vatandaşı olduktan sonra katıldığı ilk olimpiyat 1988 Güney Kore Seul Yaz Olimpiyat Oyunları’na odaklanılmıştır. Ancak sporcunun katıldığı diğer yaz olimpiyat oyunları (1992 Barcelona, 1996 Atlanta ve 2000 Sydney) öncesi ve sonrasındaki haberlere de ekonomi politik süreç değiştiği zaman basındaki yansımalarını izlemek amacıyla yer verilmiştir.

Milliyet gazetesinin (bundan sonra MG) 1984 - 2000 yılları arasındaki çevrim içi arşivi incelendi. Sporcunun Bulgaristan’daki soy isimleriyle (Süleymanov, Shalamanov) yer aldığı haberler 1984 yılında başlıyordu. 2000 yılıyla sınırlandırılmasının nedeni ise aktif sporcu olarak katıldığı son olimpiyattır. Tarama yapılırken kullanılan anahtar kelimeler ve sayfa sayıları şöyledir: Naim Süleymanoğlu (1267 sayfa), Naim Süleymanov (13 sayfa), Naum Shalamanov (2 sayfa). İsim benzerliği gibi ilgisiz haberler elenerek örneklem daraltıldı.

Nitel bir araştırma deseni olan çalışma; sporcunun basında hangi kodlar ve kavramlarla birlikte temsil edildiğini ortaya koymayı hedeflediği için “betimleyici”, haber içeriklerinin gerçekliğin (yeniden) inşasındaki karşılığını bulmak açısından da “eleştirel ve açıklayıcıdır”. Medya analizlerinde pek çok farklı teknik ve kuramsal yaklaşım birlikte ya da ayrı ayrı kullanılabilir (Berger, 1991). Hatta Hodgetts ve Chanberlain (2014), belirttiği gibi nitel medya analizlerini kullanan makalelere rağmen, bu tür analizlerin nasıl yapılacağına dair çok az rehber bulunmakla birlikte, medyayı analiz etmenin tek bir doğru yolu da yoktur. Bununla birlikte, analitik anlamlandırma sürecinde stratejiler vardır. Bu çalışmada kullanılan temel strateji de materyalin anlamını sistematik bir şekilde tanımlamak için kullanılan yöntem Schreier (2012) tarafından önerilen biçimde nitel içerik analizidir. Schreier (2012) önerdiği sekiz aşamalı çerçeve (araştırma sorusu, materyal seçimi, kodlama çerçevesi oluşturulması, materyali kodlama birimlerine bölme, kodlama çerçevesini deneme, kodlama çerçevesinin değerlendirilmesi ve değiştirilmesi, ana analiz, bulguları yorumlama ve sunma) izlenirken ek olarak Hodgetts ve Chanberlain (2014), önerdiği “temaların sıralanması, bağlantıların kurulması ve yeni bir analitik hikâyenin oluşturulması” medya analiz aşamasından yararlandı. Çünkü gazete anlatıları

boşlukta yorumlanamaz, kendi çağdaş jeopolitik, tarihî, sosyal ve kültürel bağlamlarında ele alınabilir (Vincent vd., 2010). Makale, diyalektik bir perspektifle, görünenin ardındaki gerçek; metinlerin ardındaki siyasal, ekonomik ve toplumsal bağlamlar dikkate alınarak oluşturuldu. Bu nedenle de bulgular, tarihsel- kronolojik sıralama gözetilerek aktarılırken gazetede yer alan bazı haberler ya da bilgiler ek kaynaklarla düzeltildi. Hem sporcunun hem dönemin başbakanının, olayların geçtiği zaman dilimi ve sonrasındaki yıllarda verdiği röportajlar, video kayıtları (belgeseller, TV programları) izlenmek suretiyle doküman analizi de yapılmıştır. Grodecki (2021), milliyetçi söylemin tanımlanmasının kilit noktada, millet ya da millî sembollerin referans olduğunu belirtmektedir. Diğer milliyetçi söylemlerden ayrımı, karşılıklı zıtlık ve belirli bir söylem tarafından yaratılan farklı kurumlar ve özne rolleri ile kurulmasıdır. Bu nedenle de fotoğraflar ve fotoğrafların sayfalarda kapladıkları hacim de dikkate alındı. İçerik analizinde tüm haber metinleri okundu. Elle kodlama yapılırken metnin tamamı, başlık ve alt başlıklar dikkate alınırken, literatürde olduğu gibi, “biz” ve “öteki” olarak yinelenen sıfatlar, metaforlar tespit edildi. Ortaya çıkan temalar dikkat çekici bazı metin içerikleriyle birlikte aktarılırken söz konusu içeriklerdeki imla hataları da düzeltildi. Veri analizi sonucunda, bulgular üç ana temayı ortaya çıkardı: Birincisi, sporcunun Türkiye’ye ilticasının ilk döneminde öne çıkan “Bulgar zulmü” temasıdır. Bu tema, Türk milliyetçiliğinin dayanak noktalarından biri “antikomünizm” ve “olumsuz/düşman/öteki” söylemiyle öne çıkmaktadır. İkinci tema, Türk milliyetçiliğindeki nirengi noktalarından “güçlü devlet” “olumlu/biz/Türk” söylemi doğrultusundadır. Üçüncü tema ise sporcunun olimpiyatlardaki performans başarısının ardından medya söyleminde belirginleşen “olumlu/millî gurur” temasıdır. Bu üç tema bulgular bölümünde literatür tartışmalarıyla birlikte ele alınmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bu başlıkta öncelikli olarak Naim Süleymanoğlu’nun kısa sportif biyografisi, ardından yöntem bölümünde belirtilen temalarla birlikte bulgular sunulmaktadır.

Türkiye’ye İltica: “Başka türlü nasıl duyuracaktık ismimizi?”⁸

Naim Süleymanoğlu (23 Ocak 1967 Ahatlı/Bulgaristan-18 Kasım 2017 İstanbul/Türkiye), halter sporundaki performans başarısıyla sadece Türkiye’nin değil dünyanın en önemli sporcuları arasında kabul edilmektedir (IWF, 2017; Olympics, 2022). Doğduğu ülke Bulgaristan’da küçük yaşlarda yeteneği keşfedildi ve halter sporcusu olarak eğitim aldı. İlk şampiyonluklarını vatandaşı olduğu Bulgaristan adına katıldığı uluslararası yarışmalarda elde ettikten sonra 1986’da Avustralya’nın Melbourne şehrinde Dünya Halter Şampiyonası devam ederken Türkiye Büyükelçiliği’nden sığınma talebinde bulundu (Birand ve Yalçın, 2000; Hayatım Spor, 2015; TRT Spor, 2013; World Cup, 1986). Bu talebin arkasındaki sebep, Bulgaristan Komünist Partisinin (BKP) 1980’den sonra azınlık nüfusa (Pomak, Çingene, Türk) yönelik politikalarının zor ve baskıya dayalı bir yön almasıydı. Todor Jivkov’un başkanlık ettiği BKP, “Yeniden Doğuş/Canlanma Süreci” adını verdikleri uygulamalarla azınlıkların kültürel, dinî ve etnik farklılıklarını ortadan kaldırmaya başlamıştı (Kamusella, 2019; Neuburger, 2004).⁹ Bu süreçte Naim Süleymanoğlu’nun adı da Naum Shalamanov olarak zorla değiştirilmişti (Birand ve Yalçın, 2000). Dünya şampiyonu bir sporcunun bu nedenlerle ilticası ses getirdi ve BKP’nin azınlıklara yönelik baskılarından da uluslararası kamuoyu haberdar oldu. 13 Aralık 1986’da ilk defa Türkiye’de televizyonlardan naklen yayımlanan basın toplantısına katıldığında “Ben de bir şeyler söylemek istiyorum” dedi ve durumu özetledi: “Türkleri, Bulgar yapmak istiyorlar” (Nalbant, 2018).

⁸ Süleymanoğlu’nun, Avustralya’dan Türkiye’ye ilticasını planlayan kişilerden biri; Rasim Arda’nın sözcüğüdür (Nalbant, 2018). Naim Süleymanoğlu ise ilticasının yarattığı etkinin büyüklüğünü, Avustralya’dan Londra’ya geldiği zaman anladığını söyledi: “Hani bir şey yaparsınız ama farkına varmazsınız ve bunun çok büyüyeceğini ve Bulgarların bu işten çok büyük zarar göreceğini çok baskı göreceklelerini o akşam ben Londra’da anlamıştım” (Karaca ve Yıldız, 2004).

⁹ Kaynaklarda “Revival process, rebirth process, regeneration process” gibi isimlerle geçmektedir.

Bu basın toplantısı Süleymanoğlu'nun Türkiye'de medyayla ilk tanışması değildi. Halterdeki uluslararası rekorlarıyla, ilticadan iki yıl önce, 1984'te, iki iç sayfa haberinde birer cümleyle "Naim Süleymanov" dan söz edilmişti (MG, 29/04/1984; 12/05/1984). 1985'te ise gazeteci Örsan Öymen, Bulgaristan'a giderek BKP uygulamalarıyla ilgili bir yazı dizisi hazırlamıştı. Yazı dizisinde Öymen'in Süleymanoğlu'na mikrofon uzattığı bir fotoğraf ve altında da "Şampiyon Naim, Naum olmuş" alt başlığı ile şunlar yazıyordu: "18 altın madalya sahibi dünya halter şampiyonu Naim Süleyman. Yeni adı Naum Şalamanov'a soruyoruz: Adınızı gönüllü mü değiştirdiniz? Cevabı: Bu soruyu bana sormayın..." (MG, 06/04/1985; 08/04/1985). Naim Süleymanoğlu, o dönem Öymen'e veremediği cevabı, 1989'da Bulgaristan ve Türkiye arasındaki göç anlaşması yapıp Bulgaristan'da yaşayan Türklerin Türkiye'ye göçü başlayana kadar her fırsatta uluslararası kamuoyuyla paylaştı (TRT Avaz, 2017). İletişim teknolojilerinin günümüzdeki gibi gelişmiş olmadığı bir dönemde, uluslararası şöhrete sahip bir sporcunun açıklamaları dikkat çekiciydi. Bu nedenle de Bulgaristan'da yaşayan Türk etnik kökenli azınlık için önemli, sembol bir isim olmuştur (Hatipoğlu, 2017).

Tema 1: "Bulgar Zulmü"

Naim Süleymanoğlu'nun Bulgaristan'dan Türkiye'ye ilticasının ilk dönemi 11- 21 Aralık 1986 tarihleri arasında her gün çoğunlukla birinci sayfada ya da spor sayfasında haber konusu olmuştur. Haber fotoğraflarında da çoğunlukla Süleymanoğlu, Başbakan Özal ve eşinin, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in elini öpmekte, başta ana muhalefet partisi başkanı olmak üzere pek çok politikacıyla kucaklaşmaktadır. Süleymanoğlu, henüz Türkiye'ye gelmeden kısa bir süre önce Türkiye Halter Federasyonu (THF) başkanı tarafından "kapıların açık" olduğu belirtilirken "Dinine bağlı, Türkçeyi mükemmel konuşan, saygılı, terbiyeli ve Türklüğü ile övünen bir genç" olarak tanımlanmıştı (MG, 11/12/1986). Kendisiyle Londra'dayken yapılmış uzun bir röportajın haber başlığı "Ohh, kurtuldum!" dur. Birinci sayfadaki haberde "Bulgaristan'da senin gibi dünya çapında isim yapmış şampiyonlara ev, araba veriyorlar. Herhalde senin rahatın da yerindeydi. Niye kaçtın?" sorusunu soran muhabire "Evim de vardı, arabam da... Ama bunlar haram... Bulgaristan'da şampiyon olmaktansa, Türkiye'de çöpçü olmak daha iyi" (Çolakoğlu, 1986) cevabını verdiği yazmaktadır. Gazete sayfalarında adım adım izlenebilecek bu söylemle "olumsuz öteki, düşman komünizmin" karşısına "olumlu biz Türk ve Müslüman" kimliği öne çıkarılmaktadır. Söylemin arka planında Atatürkçülük, Türkçü milliyetçilik ve İslam'ın karışımından oluşan, "Türk- İslam sentezi" adlı ideolojik duruş (Saraçoğlu, 2015) olduğu belirtilebilir. Komünizmle mücadelenin bir devlet politikası hâline gelmesinden sonra, Türk milliyetçi-muhafazakâr entelijansiyası, 1967'de "Aydınlar Ocağı"nı kurarak İslam ile tahkim edilmiş bir Türk milliyetçiliğinin; Türk-İslam sentezinin de yaratıcısı olmuşlardı. Askerî darbe öncesinde âdeta bir devlet 'think-tank'ine dönüşen bu yapının önemli üyelerinden biri, askerî darbe sonrasının ilk başbakanı Turgut Özal'dır (Yaşlı, 2016, s. 151-153).¹⁰ Özal, gazetenin baş sayfa haberindeki küçük fotoğrafta Naim Süleymanoğlu'nun yanağından öperken daha büyük fotoğrafta ise Süleymanoğlu başbakanın eşinin elini öpmektedir. Haberin ana başlığı da "Hoş geldin"dir (MG, 14/12/1986). Ana başlığın hemen altında ise "Bulgarlar panik içinde" (MG, 14/12/1986) alt başlığı yer almaktadır. İltica süreci baştan sona tekrar iç sayfada hikâyesiyle yazılmıştır (Doğan, 1986a). Dönemin cumhurbaşkanı Kenan Evren'in "Şayet bir insan anasını babasını bırakıp memleketini terk ediyorsa, bu çok önemlidir. Bizde de memleketini terk edip gidenler var. Ama onlar suç işleyenler, Naim'in böyle bir durumu yok... Göçü serbest bırakın. Böylece isteyen gelir, isteyen orada kalır. İki ülke arasında imzalanacak göç anlaşmasıyla bu sorun çözümlenir" cümleleri de haberde yerini almıştır (MG, 15/12/1986a). Evren, Türk gençleri için aradığı rol modeli bulmuştu. "Komünist Bulgarların zulmüne uğramış, dindar, Atatürkçü bir Türk genci". Gazetede, sporcu sık sık Atatürk'e olan saygı ve sevgisini dile getirecekti. Haberde Anıtkabir'i ziyaret eden "şampiyon haltercimiz...yıllar sonra ilk kez kullandığı Türkçesiyle özel deftere

¹⁰ Türk-İslam sentezinin ilk sesli ifadesi, 1967'de Türkes'in "dokuz ışık" doktrininde belirmiş, aynı zamanda antikomünizm söylemi de milliyetçi hareketin merkezine yerleştirilmiştir (Yaşlı, 2022, s. 164, 219). Bora (1995, s. 95; 2017, s. 403) ise Türk-İslam sentezinin Aydınlar Ocağınca da vaaz edilen tam adının "Türk-İslâm-Batı Sentezi" olduğunu ve aslında Kemalist milliyetçiliğin ana akımı dâhil, her milliyetçi-muhafazakârlık türünde bir Türk-İslam sentezlemesi bulunduğuna işaret etmektedir.

“Türk’ün adını dünyaya duyurmaya devam edeceğime söz veriyorum” yazar (MG, 15/12/1986b). Ayrıca gazetenin düzenlediği ve o tarihlerde oldukça popüler olan “yılın sporcusu” adayları arasına da girer (MG, 16/12/1986). Bu tarihten sonra gazeteciler eşliğinde Türkiye gezisine gönderilir (MG, 17/12/1986). Süleymanoğlu’nun Türkçe konuşmakta zorluk çektiğine de yer verilen bir haber dikkat çekicidir. Haberdeki “ana dil Türkçe” vurgusu tesadüf değildir. Çünkü Süleymanoğlu, Özal’la birlikte televizyondaki ilk basın açıklamasında kamuoyu tarafından da açıkça farkedildiği gibi Türkçe konuşmakta zorlanıyordu.

“...Çocukluğumu yaşayamadım. 13 yaşında ana baba evinden ayrıldım. Sofya’ya geldim. Okul ve halter çalışmasından başka bir şey bilemedim. Gönümce oynayamadım. Türk olduğumuz için horlana horlana kabuğuma çekildim. Vatanımı özledim. Türkiye’yi sayıkladım durdum... Evet, Süleymanoğlu Naim şampiyon idi. Bulgar devlet başkanından ödül alacak duruma gelmişti. Ama mutsuzdu. İçi alev alev vatan hasreti ile yanıyordu. Şampiyondu ama horlanıyordu” (Doğan, 1986b).

Haber “karşılaştırma” ile metnini oluşturmuştur. Bulgaristan’daki hayatı “mutsuz” ve “tekdüze” dir. Ankara’da ise “yeniden doğmuş” ve “gerçek sevgi” yi tatmıştır:

Naim’in Sofya’daki yaşamı genellikle tekdüze geçmekteydi... Böylesine büyük bir yetenek olmasına rağmen Naim haftanın dört günü tam yedi saat halter çalışıyordu... Naim’in Sofya’sı ile Naim’in Ankara’sında dağlar kadar fark vardı. Naim artık mutluluk yorgunluğu içindeydi. Naim hem bir sevgi milyarderi idi hem de vatandaşların ve devletin himayesi ile beş gün içinde ekonomik bakımdan da zengin olmuştu... Naim artık bizim harika çocuğumuzdu. Her şeyden önemlisi artık bizim idi o bizim” (Doğan, 1986c, 1986d).

İstanbul gezisine götürüldüğü sırada ise Boğaz’daki özel mülk olan yalıların onda şaşkınlık yarattığı, “Sovyet turistler” görülünce de koruma görevlilerinin Naim Süleymanoğlu’nu daha yakın korumaya aldıkları da haber olarak verilmiştir (MG, 18/12/1986). Haber, komünizmi “korku”, “özel mülkiyeti” “hayranlık” ile, oldukça sade ve kolay anlaşılır bir biçimde yansıtmaktadır. Büyük tablo “kırdan kente Türkiye’de komünizm hakkında yaratılan korku, nefret ve iktidarsızlaştırma söylemi” dir (Yıldırım 2014). Oysa, görünenin ardındaki gerçek farklıdır: Naim Süleymanoğlu yıllar sonra verdiği video röportajlarında, ana vatana kaçma hayaliyle büyümediğini, BKP’nin azınlıklara yönelik politikaları asimilasyona dönüştüğü, özellikle adını değiştirdikleri zaman iltica etme fikrinde netleştiğini belirtmiştir. Hatta “Bizim” şampiyonumuzun anlattığına göre, Avustralya’da Türk Büyükelçiliğine yaptığı ilk iltica talebi geri çevrilmiştir. Bu gerçek aynı gazetede yaklaşık on altı yıl sonra yazılmıştır (MG, 05/02/2004). Türk Büyükelçiliğinden iltica talebine olumlu cevap alamadıkları için, arkadaşları mecburen ABD’ye iltica için başvuruya hazırlanmışlardı (Karaca ve Yıldız, 2004). Gazetede haber ve fotoğrafların sunumunda Girginov’un da (2009) işaret ettiği nokta “Soğuk Savaş” döneminde kullanılan o “eski argümandır”. Bu argüman, Komünist Partinin büyük ölçüde zorlama yoluyla toplumu harekete geçiren ve sporcularını manipüle ederek başarı sağlayan, her şeye gücü yeten pozisyonudur. Süleymanoğlu’nun Sofya’daki hayatı için seçilen olumsuz nitelikler komünizmi karşılarken Ankara’daki hayatı için kullanılan olumlu nitelikler kapitalizme karşılık gelmektedir. Süleymanoğlu’nun hâlihazırdaki büyük hikâyesi basın tarafından daha da güçlendirilmiş, bunun için de zaman zaman gerçeklik (yeniden) inşa edilmiştir. Guibernau (2007), millî kimliği “aynı millete ait olma ve onu diğer milletlerden farklı kılan özelliklerin çoğunu paylaşma inancına dayanan kolektif duygu” olarak tanımlar ki, millî kimliğin en göze çarpan özelliklerinden biri de suni bir geniş aile türü olan millete ait olma duygusunu güçlendirirken, sınıf ayrımlarını aşma yeteneğidir. Haber metinleri ve fotoğraflar, “Bulgar/komünizm zulmünden” kaçmış ve kurtulmuş bir dünya şampiyonunun devlet tarafından kucaklanmasına, etrafında oluşan millî bir sevgi çemberine odaklanmış, sıklıkla Naim Süleymanoğlu bir aile tablosunun içinde resmedilmiştir.

Milletin kimliğindeki nitelik ise oldukça belirgindir: “Antikomünist”. Söylem komünist olanı dışlayan, kurucu bir kimlik ögesidir. Antikomünizm, âdeta Türk sağının altında birleştiği bir şemsiyedir. Türkiye toplumsal politik tarihinde, bir kriminalleştirme, düşmanlaştırma, şeytanlaştırma söylemidir. Komünistlikle damgalanan

kişiler ve fikirler, suçlu, düşman, kötü addedilmiştir (Bora, 2014, s. 9–28).¹¹ Elbette Türkiye’de “antikomünizm” sadece söylemle sınırlı değildir, politik milliyetçi hareket tarihinin de ana hattıdır (Yaşlı, 2022).

Öte yandan Naim Süleymanoğlu’nun ilticasıyla birlikte Türkiye’deki spor sisteminin “sürece değil başarı sonucuna odaklı” hâli de spor yazarları tarafından tartışılıp eleştirilmekteydi. Gazetede ilk defa İslam Çupi (1986), Türkiye’nin içinde bulunduğu toplumsal ve ekonomik olumsuzluklar içinde bu ilticanın siyasal iktidar için büyük bir şans olduğunu vurguladı:

‘Melbourne’da piş, Ankara’ya düş’ piyangosu, Türkiye’nin hınzır da olsa zinhar da olsa asla yetiştiremeyeceği dünya çapında bir sporcu yetişmiş olarak anavatana fırlatıverdi... Tanrı’nın lütfuna bakın, bize çok büyük bir şampiyon armağan etti. Naim, artık dünya podyumlarında halteri yeni rekorlar için Türk bayrağı ile birlikte havaya kaldıracak. Ama kendisine bakabilirsek, bakmayı becerebilirsek...

Çupi, haklıydı! Bazı ulus devletler, ulus inşa politikalarında bazı spor branşlarını “millî spor” olarak inşa ettiler. Örneğin Çin’de masa tenisi (Bairner ve Han 2022; Zhouxiang ve Hong 2019), İtalya’da bisiklet (Cardoza 2010), Türkiye ve İran için güreş (Krawietz 2014; Ziaee vd., 2021). Ancak halter sporunun “millî” olması için Türk devleti ve basını âdeta “hazırlıksız”dı. Çünkü halter o dönem Türkiye’de bilinen, izlenen ve sevilen bir spor branşı değildi. Naim Süleymanoğlu’nun yıllar sonra verdiği bir video röportajında açıkça ifade ettiği gibiydi: “Türkiye’ye geldiğimde halter diye bir şey yoktu. Sizde biliyorsunuz herkes de biliyor. Halterin ne olduğunu da bilmiyorlardı, kimse bilmiyordu” (Hayatım Spor, 2015). Bulgaristan ise uluslararası sporda başarılı halter antrenörleri ve halter sporcularıyla tanınan bir ülkeydi. Özellikle 1945-1989 arasında bütünlüklü bir spor politikaları vardı (Girginov, 2009).

Gazetede öne çıkan bir diğer husus – bazı köşe yazarlarının eleştirilerine rağmen- Naim Süleymanoğlu’nun “Allah vergisi yeteneğiyle” şampiyon olabileceği yönündeydi. “Komünist Bulgarlar yetiştirmiş olabilirdi” ama zaten o “Türk” kökeniyle “gücün” sembolüydü. Oysa sporcu ne kadar yetenekli olursa olsun spora yatırım yapılmadığı takdirde “başarı” mümkün değildir. Doğru ve Zileli (1986), tarafından hazırlanan haberde, daha önce Türkiye’ye iltica eden Türk kökenli sporcuların, iltica sonrası Türkiye’deki spor olanaklarının yetersizliğinden dolayı -sporu bırakmak dahil olmak üzere- yaşadıkları olumsuzluklar aktararak, olimpiyatlarda “Naim bir Bulgar’ın arkasından ikinci gelirse bunun sorumluluğunu kim üstlenecek?” sorusu/korkusu sorulmaktaydı. Gazetede yer alan diğer eleştiri ise Özal’ın bu süreci kendi politik kariyerinde “reklam” amaçlı kullanmasıdır. Bu eleştiri gazetenin baş sayfasında Bedri Koraman imzalı karikatürde oldukça açıktır: Süleymanoğlu, ay yıldızlı mayosuyla halter yerine Özal’ı havaya kaldırmakta, Özal da iki elini birbirine kenetleyerek ANAP’ın sembolünü yapmaktadır (MG, 17/12/1986).

Turgut Özal, Antikomünizm ve Millî Kimlik

Bedri Koraman’ın yukarıda sözü edilen ünlü karikatürü, olgusal bir gerçekliği yansıtmaktaydı. Bu nedenle kısaca Özal’ın ideolojik konumlanışından söz etmek gereklidir. Türkiye kamuoyunun ilk defa 24 Ocak 1980 iktisadi önlemler paketinin planlayıcısı olarak adını işittiği Turgut Özal, neoliberal ekonomi politikaların etkili bir uygulayıcısı olmuştur. 1970’lerde Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası (MESS) deneyiminin de gösterdiği gibi şiddetli bir antikomünist olarak gerek Soğuk Savaş gerekse “yeni dünya düzeni” bağlamında Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) hegemonya stratejilerine tereddütsüz bir biçimde dahil olma tutumunu benimsemişti (Bora, 2005).¹² Özal, “Batılı” anlamda bir liberal değildi hatta 1970’li yıllardaki dindar

¹¹ Bora (2014,s.9–28), Genel çerçevede Türk sağ ve milliyetçiliğin bir “anti” olarak söylemini kurduğuna işaret etmektedir: “Anti-sol, anti-komünizm, anti-entelektüalizm”

¹² Bu nedenle de sıklıkla Özal ve kurucusu olduğu Anavatan Partisi (ANAP) ekonomi politikaları, tarihsel kronolojide Demokrat Parti (DP) ve Adalet Kalkınma Partisi (AKP) arasında konumlandırılmaktadır (Koyuncu, 2014).

muhafazakâr örgütlenmeler ve partilerle de ilişkisi sıradışı değildi. Bora (2005, s. 594), onun antilaik bir İslamcı değil aksine politik pragmatizmine uygun bir biçimde dini de “millî birlik ve beraberliği pekiştirmenin en güvenilir araçlarından biri” olarak değerlendirdiğini belirtmektedir. Özal, “antikomünist entelijansiya”, Aydınlar Ocağının üyesiydi ve 12 Eylül Anayasası da büyük ölçüde Aydınlar Ocağı üyesi akademisyenler tarafından hazırlanmıştı (Yaşlı, 2016, 2022). Civralı’ya (2020:155–202) göre ise Özal döneminde millî kimlik, ulusal devlet kurucu kadrolarının, barış temelli inşa ettiği millî kimlikle sınırlarını çizen yeni bir millî kimliktir. Süleymanoğlu’nun uluslararası sportif başarıları da Özal tarafından bu yeni millî kimliğin oluşturulmasına hizmet eden bir sosyal imaj kaynağı olarak kullanılmıştır. Ahmad’da (1993, s. 306) benzer biçimde Özal ve partisi ANAP’ın, Kemalist rejimin dışarıda bıraktığı İslami kimliği sahiplendiğini ifade eder.

Özal döneminin yeni millî kimliği, önceki sayfalarda da belirtildiği gibi, “Türk-İslam sentezi” adlı resmî ideolojiyle uyumludur. “12 Eylül’ün askeri darbecileri ve onu izleyen siyasi iktidarlar devletin ideolojik aygıtlarını, anti-komünist bir muhafazakarlığın toplum içerisinde kök salmasını mümkün kılacak şekilde seferber etmişlerdi” (Saraçoğlu, 2015, s. 786).¹³ Öte yandan ANAP iktidarında uygulanan neoliberal ekonomi politikalarından en olumsuz etkilenen sınıf, işçi sınıfıydı ve 1980’li yılların sonuna doğru işçiler sendikalarının sınırlarını ve dönemin baskılarını aşan eylemleri başlattı (Ahmad, 1993, s. 293-294). 1989 Bahar Eylemleri, 1990-1991 Zonguldak işçi hareketi, 1991 genel grevi işçi tabanının yarattığı, özgün biçimler içinde geliştirdiği ancak sonuçta sendikal hareketi de peşinden sürükleyen, ona ivme kazandıran önemli mücadeleler olarak ortaya çıktı (Boratav, 2005, s. 125).

Toplumun çoğunluğunun içinde bulunduğu ekonomik ve politik koşullardan hoşnutsuz olduğu böyle bir dönemde Turgut Özal, Süleymanoğlu’nun Türkiye’ye ilticasını “profesyonelce” yönetti. Bu sürecin en önemli bölümlerinden birini, “güçlü devlet, uluslararası diplomatik başarı” olarak basında yansıtılan fakat kapalı kapılar ardında yapılmış olan “anlaşma” yani sporcunun olimpiyatlara katılması için Bulgaristan’daki yetkililere “örtülü ödenekten” aktarılan “bir milyon dolar rüşvet” oluşturmaktadır.

Tema 2: Güçlü Devlet

“Bulgarlar” dan Olimpiyatlara Katılım İzni

Bu sırada Naim Süleymanoğlu, gönderildiği Türkiye gezisinde sevinç gösterileri ile karşılanmakta, “yeri göğü inletmektedir” (Doğan, 1986e). Ancak on gün planlanan gezi yarım bırakılır. Süleymanoğlu Ankara’ya dönerek koruma polisleri eşliğinde antrenman yapmaya başlar. Sporcunun kendisi de verdiği demeçte – makul olduğu gibi- antrenman yapması gerektiğini belirtmektedir (MG, 21/12/1986). Bu tarihten sonra da gazetede “Bulgarlar”la Naim Süleymanoğlu’nun olimpiyatlara katılımı ile ilgili “izin” haberlerine yer verilir (Ersen, 1986; Yurtsever, 1986; MG, 24/12/1986; MG, 27/12/1986).

Milliyetini değiştiren sporcuların yeni milliyetlerinde yarışmaya katılmaları için üç yıl beklemeleri gerekir. Bu nedenle Naim Süleymanoğlu hızla Türk vatandaşı yapıldı (Resmî Gazete, 1986). Ancak Bulgaristan’ın izin vermemesi durumunda uluslararası spor organizasyonlarına katılmak için üç yıl beklemek zorundaydı.

Yaklaşık bir yıl sonra yapılacak Avrupa Halter Şampiyonası öncesinde Türkiye ve Bulgaristan’dan birer heyet, Atina’da Uluslararası Olimpiyat Komitesi (UOK) ve Uluslararası Halter Federasyonunun (UHF) da bilgisi dâhilinde bir toplantı yaptı ve bu toplantı baş sayfadaki haber olarak verildi (Muhtar, 1987a). Aynı gün spor sayfasında Naim Süleymanoğlu’nun “abdestini aldı, iki rekât namaz kıldı ve Hacı Bayram-ı Veli hazretlerinin huzurunda dua etti” başlıklı haberi ve ellerini açmış dua eden fotoğrafı vardı (Ersen, 1987). “Komünistlerle” görüşmeler sürerken öznelardan biri, “ana vatanında” Türk-İslam ideolojisine uygun biçimde “tevekkül” ediyordu. Süleymanoğlu, Türk milliyetçiliği söyleminde komünizm “dinsizlik-maneviyatsızlık olduğuna göre, onun karşısında ancak dine dayanarak duran” (Bora, 2014) bir mazlum olarak resmediliyordu. “UHF, Bulgar

¹³ 1980 sonrasında “makbul Türk vatandaşlık” kategorisine ırk ve “dil”in yanı sıra “dindarlık” da eklenerek ders kitaplarında da yer alır (Üstel, 2008).

zulumünden kaçan haltercimiz Naim Süleymanoğlu'na iltica ettiği tarihten 6 Aralık 1987'ye kadar yarışmalardan men cezası verdi" alt başlıklı haber ise "Atina'da Türk tezi kazandı" başlığıyla sunuldu (Muhtar ve Davranoğlu, 1987). Naim Süleymanoğlu "Bulgar'a göstereceğim... Ceza da verseler beni durduramazlar. Önümde olimpiyat var. Altın madalyayı Türk milleti için, milletim için kazanacağım... Söz veriyorum, rekor kıracağım" açıklamasını yaptı (Çol, 1987). Bu görüşmelerin "ne kadar başarılı diplomatik" görüşmeler olduğu içerikli haber "Süleymanoğlu konusunda başarı kazandı" ve "Bulgar sinirlendi" başlıklarıyla sunuldu: "Dünya rekortmeni halterci Naim Süleymanoğlu'na bir yıl ceza verilmesi dış ilişkilerde, ciddi olunması gerektiğini ispatladı... Alınan sonuç bir başarıdır. Atina'da beynelmilel halter federasyonu toplantısına, bir ekip olarak gidilmesi, önceden yapılan hazırlıklar, bu başarıyı getirdi" (Muhtar, 1987b). Yaklaşık bir yıl sonra "Naim'e Seul Yolu" başlıklı haberde "Dünya şampiyonu haltercimiz, olimpiyatlara gidebilecek" yazılmış, Bulgaristan'ın UOK'ne yaptığı itirazı geri alacağı, "siyasi karar"ın verildiği, dönemin dışişleri bakanı Mesut Yılmaz tarafından açıklandı. Aynı haberde Özal, "olayın bu şekilde sonuçlanacağını bildiğini" söyledi (MG, 26/02/1988). Zaten Türkiye ve Bulgaristan arasındaki "anlaşmanın" sağlanmasında bizzat UOK başkanı J.A. Samaranch devredeydi (UOK, 2021). Olimpiyat Oyunları'nın ticarileşmesini sağlayan, UOK'yi bir şirkete dönüştüren ve başkanlığının son yıllarında da yolsuzluk skandallarıyla basına yansıyan Samaranch'ın, Naim Süleymanoğlu'nun olimpiyatlara katılımı için "oyuna girmesi" sürpriz değildi. O aynı zamanda, İspanya'da general Francisco Franco yönetiminde bulunmaktan memnuniyetini dile getiren bir antikomünistti (Grohmann, 2020; Samaranch, 1995; Wilson, 1999). UOK, 92. Birleşimini, Kenan Evren'in davetiyle, 9 Mayıs 1987'de İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nde yaptı (TMOK, 2022). Yıllar sonra, Süleymanoğlu da, Samaranch'la İstanbul'da yüz yüze görüştüklerini kendisine "merak etme olimpiyatlara gideceksin" sözünü verdiğini açıkladı (TRT Avaz, 2017; TRT Spor, 2013). Aslında uluslararası basın da Mayıs 1988'de bu bilgiye sahip olduğu çıktı (Neff, 1988). Özal, Naim Süleymanoğlu olimpiyatlara Türkiye adına katılıp şampiyon olduktan sonra, 25 Eylül 1988 tarihindeki Anayasa değişikliği ile ilgili bir halk oylaması propaganda konuşmaları sırasında Naim Süleymanoğlu'nun olimpiyatlara katılımı için Bulgaristan hükûmetine örtülü ödenekten bir milyon dolar verdiğini açıkladı (Mumcu, 1988). Tüm bu süreçten dört yıl sonra Özal, 1992'de bir televizyon programında şunları söyledi: "Bulgarların bu konuda ancak parayla halledilebileceğini anladık. Gittiler, pazarlık ettiler. Olimpiyatlarda iştirak edebilmesi için bir milyon dolar rüşvet verdim" (MG,11/11/1992; Rüstem Batum Show, 1992). Daha önce de belirtildiği gibi aynı yıllarda işçiler ve emekçiler neoliberal ekonomi politikalar, yüksek enflasyon, hayat pahalılığı içinde düşük ücretlerle yaşamaktaydı (Koç, 2003, s. 90). Böyle bir dönemde Bulgaristan'a "bir milyon dolar rüşvet" veren Özal'ın gerekçesi şuydu: "Türkiye'nin büyük reklamı oldu. Biz onu bir milyon dolar değil on milyon dolar versek o reklamı yapamazdık" (Rüstem Batum Show, 1992).

Diğer taraftan cezanın bir yıl olması, Naim Süleymanoğlu'nun Türkiye adına, Cardiff'te yapılan Avrupa Halter Şampiyonası'na katılabilmesi anlamına da geliyordu.¹⁴ Şampiyona sırasında "Bulgarlar para istiyor" başlığıyla spor sayfasında verilen haberde Naim Süleymanoğlu'nun Seul Olimpiyatlarına katılabilmesi için Bulgaristan ve Türkiye arasındaki "pazarlık" konusundaki gelişmeler aktarılarak Bulgaristan tarafından bir nevi "transfer bedeli" olarak para talep edildiğine yer verildi (Topaloğlu, 1988a). Naim Süleymanoğlu ise Cardiff'te Avrupa Halter Şampiyonası'nda Türkiye adına, altın madalya ve bir dünya rekoru kazandığı zaman "Altın sensin rekor sensin Naim sen bir tanesin" (Topaloğlu, 1988b) başlığıyla spor sayfasındaydı. Aynı tarihte birinci sayfada yumruğu havada olan tam sayfa bir fotoğrafı "Naim'e Seul izni çıktı" (MG, 28/04/1988) haberi verilir ve UOK'de kararı resmen duyurduktan (MG, 31/05/1988) sonraki aşama "beklenti" aşamasına geçilir. Dóczi (2012), spor medyasının, spor söyleminin oluşturulmasında çok önemli bir rolü bulunduğu değinerek elit

¹⁴ Aslında Süleymanoğlu'nun Türkiye adına katıldığı ilk uluslararası organizasyon 18 Aralık 1987'de Antalya'da yapılan Uluslararası Halter Şampiyonası'dır. Bu organizasyonda rekor derecesi yaptı. Ancak bu şampiyona ya da turnuva "uluslararası" olmasına, UHF başkanı Schöld'ün de izleyici olarak bulunmasına rağmen doping kontrol merkezi olmadığı, dolayısıyla doping kontrolü yapılmadığı için rekorları da tescil edilmemiş, sonuç olarak kayda alınmamıştır (Perlman, 1987; TRT Spor, 2013).

spor etkinliklerinin üç aşamada sunumuna dikkat çeker: Beklenti, sonuç ve analiz. İlk aşama, beklentidir ve olayın önemi her zaman aşırı derecede vurgulanır. İkinci aşama sonuçtur; biz ile onlar arasındaki çizgiyi çekmek için duygular devreye girer. Üçüncü aşama ise “analiz”dir; daima birinci aşamaya dayanır ve ikinciye de bağlıdır. Süleymanoğlu ile ilgili bu dönem haberlerinde; beklenti aşaması ağırlıklı olarak “güçlü devlet” ve “diplomatik başarı” çerçevesinde aktarıldı. Bir önceki dönemde paternalist bir söylemin merkezi olan devlet, görüşmeler boyunca “güçlü” ve “başarılı” sıfatları eklenerek yansıtıldı. Söylemin merkezindeki “güçlü baba devlet” öz evladını evine geri getirmiş, nüfusuna da geçirmişti”. Bu dönemde “Bulgaristan” değil “Bulgar/Bulgarlar” tarafından Türkiye’den para istendiğine sıklıkla yer verilmiş ancak miktar belirtilmemiştir.

Tema 3: Millî Gurur

Altın Madalya Değil Rekor Bekleniyor: Seul Yaz Olimpiyatları, 1988

Güney Kore, Seul’deki yaz olimpiyat oyunları ile ilgili, başta hükümet yetkilileri olmak üzere altın madalya değil dünya-olimpiyat rekoru için “beklenti” haberleri baş sayfada yer almaktadır (MG, 06/06/1988). Türkiye, 1968 Mexico City olimpiyatlarında, güreş branşında iki sporcuyla altın madalya kazanmıştı (Mexico City Medal Table, 2022). Ülkeler, uluslararası yarışmalarda sporcularının ya da millî takımlarının başarılı olmasını isterler. Çünkü kazanılan madalyalar, ülkelerin liderleri kadar vatandaşlarında da gurur yaratır ve spor diğer ülkelerle, siyasi rakiplerle asker olmayan bir rekabet biçimi olarak kullanılır (Freeman, 2012, s. 1271). Devletler için nasıl ki organizasyonlarda ev sahibi ülke olmanın ya da bir devletin katılımının engellenmesinin ekonomik, kültürel ve siyasal karşılığı varsa madalyasız kalmak da katılmamakla eş^değerdir. Yaklaşık yirmi yıl uluslararası spor organizasyonlarında “seyirci kalmış” spor yazarları da heyecanlıydı:

“Münih’ten beri ilk kez bir olimpiyatta seyirci kalmayacağız, duygusuna kapılıyorum. Bir şeyler yapacağız... Kendisinden altın madalya ve üç dünya rekoru beklediğimiz Naim mi bize bu rahatlığı veren? Kuşkusuz onun, bu ‘küçük dev adamın’ büyük etkisi var bu konuda. Altın madalyayı çantada keklik olarak bilmenin huzur verici olduğu tartışılır mı?... Bildiğim şu ki Naim’e gerçekten sahip olduğumuzu dünyaya ispatlamak durumundayız” (Bağcum, 1988a; MG, 16/09/1988).

Ulusal gazetelerin uluslararası sporlarla ilgili yazılarında en belirgin yönlerden biri kendi ülkelerinden katılımcılara odaklanmaları (Schep, 2022; Scott vd., 2018) bu dönem son derece yoğundur. Naim Süleymanoğlu da “olimpiyat rekoru boynumun borcu” (MG, 07/09/1988) diyerek beklentilere karşılık vereceğini belirtmektedir (MG, 07/09/1988; MG,14/09/1988; MG,18/09/1988). Yarışma günü “Haydi Naim! Kaldır Dünyayı” başlıklı haberde de bu beklenti açıktır: “Durdurun saatleri, kesin soluğunuzu. Yerkürenin büyük merakla beklediği Naim, rekor ve olimpiyat şampiyonluğu için bugün saat 14.00’te halterin altına giriyor” (Topaloğlu, 1988c).

Naim Süleymanoğlu, Seul Olimpiyatlarında olağanüstü bir performans başarısı gösterdi. “Sağ ol Naim” ile gazetede baş sayfasında büyük harflerle “Hiç böyle mutlu olmadık. Kaldırdıkça, sevinçten ağlattı” manşeti ve şu cümleler yer aldı:

“Küçük dev adam soluğumuzu kesti, yüreğimizi durdurdu, gözlerimizi doldurdu. Önce tuttu kopardı... Sonra tuttu silkti ve Naim Seul’den dünyaya tam altı rekor kazdı. Dokuz olimpiyat rekoruyla da 55 milyonluk Türkiye’nin boynuna altın taktı. 342.5 kiloyla “erişilmez” olan “Altın Adam”ın İstiklal Marşı’mızı söyletmesi bir gurur vesilesi oldu. Özal, Naim’e gönderdiği telgrafta, ‘Türk milleti olarak gurur ve onur duyduk. Verdiğin sözün tuttu, evet dedin, dünyalar bizim oldu’ dedi ve Naim’i almak için özel bir uçak göndereceğini açıkladı.” (MG, 21/09/1988)

Halter sporu hem sembolik hem de gerçeklik olarak sportif güce referans vermektedir. Gazete anlatıları, “Türk milletine kendi gücünü, kudretini” hatırlatırken “içeriye” seslenmekte, aynı zamanda “dışarıya” var olduğunu kanıtlamaktadır. Bu noktada gazetede “düşmanlık” içeren tek söylemin komünizme yönelik olduğunun altı çizilmelidir. “Bulgar halter takımı” komünizmin takımıdır. Milliyetçi söylemin güç ve tahakkümle hemhâl olarak diğer söylemlerden farklı olma hâli bu dönem haberlerinde çok belirgindir. Ayrıca gazetede görsellerle de sporcuya ve millete odaklanmıştır. Tüm haber fotoğraflarına Türk bayrakları eşlik ediyordu: “Bir mucize adam... Bir efsane adam... Ay-yıldızlı forması ile halterin altına girdi... Güle oynaya dokuz olimpiyat, altı dünya, toplam 15 rekor kırdı... Ve tam 20 yıl sonra Türkiye’ye altın madalya kazandırırken, olimpiyat tarihine de adını altın harflerle yazdırdı.” (MG, 21/09/1988) Naim Süleymanoğlu ise “...Altın madalyayı 55 milyon Türk’e borçluyum... En büyük mutluluğum ‘ay-yıldızlı’ formayla ilk olimpiyat madalyamı kazanmamdır” dedi. (MG, 21/09/1988) Naim Süleymanoğlu’nun Seul’deki performansı, kendisi dâhil, tekrarlanamadı (Hayatım Spor, 2015). Bairner’ın da (2012) belirttiği gibi olimpiyatlardaki bireysel sporlar, sonuçta kendi bedenlerine meydan okuyan sporcuları görmek, izleyenler açısından da hayranlık uyandıran bir durumdur. Dolayısıyla millî aidiyet duygusunu yaratan sadece madalya değil aynı zamanda olağanüstü performans hikâyesidir (Van Hilvoorde vd., 2010). Naim Süleymanoğlu’nun spor performansındaki “kişisel” olan “olağanüstü güç” “Türk milletine” ait bir nitelik olarak yorumlanıyordu. Zira Olimpiyat Oyunları sırasındaki başarılı performanslar, milletin imajını geliştirmek için fırsatlar sunmaktadır (Hong ve Oh, 2020).

“...İster Koreli, ister yabancı olsun, düne kadar hiç kimsenin ilgisini çekmeyen Türk bayrağı, Naim olayından sonra herkesin sempati ile baktığı bir sembol oldu... Ve biz, sporsuz ve sporcusuz bir ülkenin spor basını temsilcileri, ancak kişisel dostlarımızı selamlayan kişilerken, iki gündür en çok aranan insanlar olduk... Naim Süleymanoğlu, Türkiye’ye milyar dolarlık bedellerle ölçülemeyecek bir propaganda sağladı.” (Bağcı, 1988b).

Bu dönem haberlerinde “gurur” ile “Türk milleti” yan yanadır. İçerikteki pelesenk “Bizim şampiyonumuz” ifadesi, “ilah” gibi abartılı tüm sıfatlar “Türk milleti” ile sunuldu. “Ötekiler” ise “sıradan”dı. “Naim” ön adıyla metinlerde/başlıklarda çağırılan Süleymanoğlu, “en” ile başlayan olumlu tüm sıfatları “iyi, başarılı, büyük, muhteşem” tekrarlarıyla aktarıldı. Rekorlar karşısındaki “hayret” içeren ifadelere “Türk gücü” eşlik etmekteydi.

Ancak olağanüstü performans başarısının sevinci yaşanırken “Naim, halteri bırakıyor mu?” başlıklı bir haberde “Ben, vatanım Türkiye ve oradaki 55 milyon Türk ile Bulgaristan’da yaşayan iki milyon soydaşım için bunu başardım. Ancak spor yaşamımı noktalayınca, Türkiye’de faaliyet gösteren göçmen Türklerin cemiyetlerine gireceğim ve mücadelemi böyle sürdüreceğim” (Topaloğlu, 1988d) açıklamasını yaptı. Aynı gün Özal, İstanbul’da yaptığı bir konuşmada: “Siz bilmezsiniz Naim olimpiyata nasıl girdi. Onu ileride bir gün anlatacağım. Naim’e Bulgarlardan iyi baktık. O yüzden böyle bir derece yaptı. Bütün otoritelerin dediğine göre kimse bu rekoru 20-30 yılda kıramazmış” demektedir. (MG, 22/09/1988) Gazetede içerikler, Süleymanoğlu’nun sportif başarısıyla “komünizme karşı” zafer kazandığına işaret ederken “Türk devletinin de evladına sahip çıkarak ona komünistlerden daha iyi baktığına” vurgu yapıyordu.

Naim Süleymanoğlu’nun olimpiyat başarısı bir hafta boyunca birinci sayfadan haber olarak verilirken yine bu haberlere Özal’la kucaklaşması ve aile fotoğrafları eşlik etti (MG, 23/09/1988). Bu arada ailesinin de Bulgaristan’dan getirilmesi de “Ankara Naim için ayakta”, “Naim’e en büyük ödül”, “Naim’in ailesi için Evren de devrede”, “Ailesi için Bulgar bakan söz verdi, Naim’e müjde” başlıklarıyla gündemdeydi (MG, 23/09/1988; MG, 30/09/1988). Aynı günlerde Birand (1988) gerçekçi bir soru sorar: “55 milyonuz neden bir Naim çıkartamıyoruz?”

“Naim Süleymanoğlu, Türkiye’ye altın madalyanın da ötesinde hasretini duyduğumuz bir hediye verdi. Bu olay bize şunu da düşündürdü: 55 milyonuz da neden Naim’ler yetiştiremiyoruz? Bir noktada hakkını da verelim ve kabul edelim ki, Naim’i biz yetiştirmedik.... Naim’in Türk asıllı olması bizim gururlanmamız için yeterlidir tabii, ancak yıllardır başkalarının verdiği emeği de kabul etmemiz gerekir... Naim bize sadece bir altın madalya getirmekle kalmadı, Bulgarlara ve dünyaya karşı da alnımızı ak çıkarttı. Kazanmasaydı, ‘İşte, Türkler böylesine kıymetli bir sporcuyu mahvettiler’ denecekti”.

Freeman (2012) uluslararası spor organizasyonlarında takımların/sporcuların performansının devletler için önemini vurgular; zira hem millet inşasına hem de millî prestijin yükselmesinde faydalıdır. Güçlü bir milliyetçilik duygusu yaratabilir, bir nüfusu birleştirebilir veya görevdeki hükümetin yurt içinde/dışında meşruiyetini güçlendirebilir. Süleymanoğlu'nun olimpiyat rekorları da 12 Eylül 1980 askerî darbesi ardından ANAP ve Özal döneminin antidemokratik, neoliberal ekonomi politikalarının olumsuzluklarını meşrulaştırmak için kuvvetli bir araç olarak basın aracılığıyla sahnedeydi. Bedri Koraman'ın çizdiği karikatür uzun metrajlı bir filme dönüşmüştü.

Millî Gurur Madalyası

Süleymanoğlu'nun, Seul Olimpiyatı sonrasında Time dergisinde “Everybody Wins” manşetiyle kapakta yer alması da “Kapaktaki Türk” ana başlığıyla gazetede haber olur. Yine başbakan ve eşi tarafından kucaklandığı fotoğraflarının yanında Time dergisinin kapağı da vardır: “Haritada Türkiye'nin yerini bile gösteremeyecek milyonlarca yabancı ‘Türkiye’den Naim Süleymanoğlu sözcüklerini ezberledi. Beş milyon tirajlı Time dergisi, kılı kırk yarararak düzenlediği kapağını Naim’e layık gördü.” (MG, 27/09/1988) yazmaktadır.

Seul’de Türkiye adına medya temsilcisi görevi olan, basın toplantısında da tercümanlık yapan Togay Bayatlı, Süleymanoğlu'nun Time dergisinde yer almasıyla ilgili süreci yıllar sonra şöyle yazdı:

“Dünyanın önde gelen televizyon kuruluşları ve Coca-Cola’dan Naim’le görüşme talepleri gelmeye başladı. Televizyonlarla görüştük. Coca-Cola’nın davetine, ‘Time dergisinde Naim’in röportajını yayınlatırsanız kabul ederiz’ diye şart koyduk. Onlar da kabul ettiler. Bunu Naim’in ailesiyle görüşebilmesini sağlayabilmek için istemiştim. Çünkü Naim yıllardır ailesiyle görüşemiyor, bunun ezikliği ve üzüntüsünü yaşıyordu. Sonuçta Time dergisi muhabirleriyle görüştük ve röportajın yayınlanacağına dair söz verdiler...Naim, ‘Everybody Wins’ başlığıyla Time dergisine kapak oldu. Bu hepimiz için, olimpiyatlarda elde edilmiş en büyük ödüdür...” (Olimpiyatlarda Türkler, 2022)

Gazetede ise (Songur, 1988) başka bir biçimde Time’a kapak olma nedenini şu başlıkla aktarıyordu: “Güçlü, sempatik, seksi”. Roland Barthes (1960) sporu, “tiyatronun bir zamanlar antik çağda yaptığı birincil toplumsal işleve hizmet eden, bir şehri veya ulusu ortak bir deneyim içinde toplayan” bir gösteri olarak yorumlar (akt. Van Hilvoorde vd., 2010). Olimpiyatlarda başlayan gösteri Naim Süleymanoğlu'nun Seul’den döndüğü gün Ankara Esenboğa Havaalanı’nda devlet protokolü ile karşılanmasıyla devam etti. Haber “Naim’e büyük coşku” ana başlığıyla verildi. Yapılan büyük kutlama programında Özal ilk defa “...Naim’in olimpiyatlarda yarışabilmesi için örtülü ödenekten Bulgarlara verilen bir milyon doların, Naim’in Türkiye’ye sağladığı katkıların yanında az bile olduğunu” söyledi. “Özal’lar şampiyona nazar değmesin diye Kuran-ı Kerim hediye etti” alt başlığıyla sunulan haberde “Dünya ve olimpiyat şampiyonu ulusal haltercimize” bir madalya da Özal tarafından verildi. Haber metninde: “Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın hazırladığı Millî Gurur ve Şeref belgesi ile bir yüzünde Atatürk’ün kabartma resmi, diğer yüzünde de ‘Turgut Özal’dan güçlü bir Türk’e, Naim’e’ yazılı özel madalya verdi.” yazmaktadır. Naim Süleymanoğlu ise “Türk milleti ve sizlerin duası olmasaydı ben bu rekorları kıramazdım. Ne mutlu Türküm diyene” der (Tayyar ve Ersen, 1988). Ancak gazetede bir eleştiri “gazeteyi arayan vatandaşların sözleri” ile yer almıştır:¹⁵

“Millî sporcular, tüm milletin sevdiği insanlardır. Olimpiyat gibi büyük organizasyonlarda madalya kazanarak, bayrağımızı göndere çektiiren ve İstiklal Marşımızı çaldıran sporcular, millî birlik ve beraberliğin perçinlenmesinde katkıda bulunmuş kişilerdir. Böyle anlamlı günlerde bir başbakanın ve ANAP’ı tek başına sahip gibi çıkması üzücüdür. Naim, halteri ANAP için değil, tüm Türk milleti için kaldırmıştır. Tüm Türk milletin gururudur” (MG, 27/09/1988).

¹⁵ Fişek (2000) bu görüntüyü “1988 Seul, Turgut Özal’ın olimpiyatıydı. Bulgaristan’dan gelen Naim Süleymanoğlu’nu Esenboğa’dan Ankara’ya taşıdı. Aynı boydardı, Naim belki biraz daha uzundu, ama, bu “sportif” başarının siyasal rantını Özal yedi” eleştirisiyle yazdı.

Naim Süleymanoğlu'nun Anıtkabir ziyareti, "Naim'den Ata'ya saygı, Evren'e ziyaret" başlığıyla verilir. Anıtkabir özel defterine:

"Büyük Atam, Türk sporuna verdiğiniz önemin idraki içinde Seul'de yapılan yarışmalara katılıp, olimpiyat ve dünya rekoru kırmanın mutluluğu içindeyim. Türk'ün gücünü ve sesini bütün dünyaya duyurma şerefine kavuştuğum için huzurlu ve sevinçliyim... Ne mutlu Türküm diyene" yazar (MG, 28/09/1988).

Bakanlar Kurulu ise "Millî gurur madalyası" adında bir yasa tasarısı hazırlamıştır (Mill Gurur Madalyası Hakkında,1988). Yasa tasarısı kabul edilir ve TBMM sevk edilir (MG, 28/09/1988).¹⁶ Bu arada tekrar gönderildiği Türkiye gezisi tüm ayrıntılarıyla gazetede yer alırken "krallar gibi" karşılandığı yazarken Naim Süleymanoğlu'nun ekonomik gelirleri de gazetelere konu olmaktadır (MG, 30/09/1988). Günümüzde olduğu gibi 1988'de de uluslararası spor organizasyonlarında ilk üç dereceyi elde eden sporculara örneğin olimpiyat oyunlarında altın madalya kazanan bir sporcuya "bir konut, bir adet yerli binek otomobili, uygun görülecek ev eşyalarından biri ve 25 adet Cumhuriyet altını" gibi ödüller verilmekteydi (Başarılı Sporculara, 1987).

Sürecin Devamında Barselona, Atlanta ve Sidney Olimpiyatları

Naim Süleymanoğlu'nun katıldığı ikinci olimpiyat 25 Temmuz-9 Ağustos 1992, Barselona-İspanya Yaz Olimpiyat Oyunları öncesinde politik ve toplumsal konjonktür değişmişti. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve Berlin duvarı yıkılmış, Özal ise politik rakiplerini geride bırakarak Cumhurbaşkanı olmuş, 1989'da da Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorunlu göç gerçekleşmişti (Mehmed, 2015). Naim Süleymanoğlu, Seul sonrasında açıkça aktif sporu bırakmak istemiş ancak Özal devam etmesini "önerdiği" için kararından vazgeçmişti (Nalbant, 2018). 1990'da sağlık problemi gerekçesiyle halteri bıraktığı haberinin (MG, 24/08/1990) ardından iki yıl sonra tekrar olimpiyatlara katılma kararıyla gazetede yer aldı. Bu defa uluslararası medyanın ilgi odağında olmasıyla ulusal medyada haber oluyordu (MG, 20/07/1992). Yarışmada altın madalya vardı ama rekor yoktu. Köşe yazarı Gökçe (1992), karşılaştırma yapıyor ve âdeta sporcunun başarısının şimdi gerçekten "bizim" başarımız olduğunu coşkuyla vurguluyordu:

"Onun Seul 88'deki başarısı için yorum yapanlar, Dünya rekoruna ve altın madalyasına 'Bulgar mirası' damgasını vurabilirlerdi. Nitekim öyle de yaptılar. Hatta daha da ileri giderek bu mirası çabucak tüketeceğimiz, Naim'i yozlaştırıp darmadağın edeceğimiz savları da ortaya atıldı. Hepsine geçmiş olsun... Dün Barcelona'da kazandığımız altın madalya şimdi Naim ile birlikte hepimizindir... Dört yıllık arada Türk antrenörüyle, Türk spor teşkilatıyla, Türk sistemi ya da sistemsizliği ile çalışıp işte Barcelona'da hepimizin tam bir örneği olarak podyuma çıktı... Ona verdiğimiz evler, altınlar, paralar, onun için ödediğimiz dolarlar helal olsun... Çünkü faturası ne olursa olsun 60 milyona verdiği yaşama sevinci yine de bu millete büyük armağandır." (Gökçe, 1992)

Naim Süleymanoğlu'nun katıldığı üçüncü olimpiyat, 1996 yılında ABD, Atlanta Yaz Olimpiyat Oyunları (19 Temmuz – 4 Ağustos) öncesinde ise Türkiye ve Yunanistan arasında, askerî ve diplomatik bir problem olarak yansıtılan "Kardak krizi" yaşanmıştı. Yarışma öncesinde hem ulusal/uluslararası medya hem de kendisinin yeni rekor beklentisi vardı (MG, 19/06/1996; MG, 10/07/1996a). Zira "halterin kralı"ndan da beklenen performans daha önce yapılmamış olan; üçüncü defa olimpiyata katılmasının yanı sıra şampiyon olmasıydı (MG, 10/07/1996b). Bu olimpiyatta ise "Bulgar"ın yerini "yeni rakip" olumsuz "öteki Yunan" almıştı (Gökçe, 1996). Yazarların kışkırtıcı üsluplarının tam tersine, Türkiye adına yarışan Naim Süleymanoğlu ve Yunanistan adına yarışan Valerios Leonidis arasında Türk-Yunan çatışması değil seyredilmesi keyifli sportif bir dostluk ve

¹⁶ Tasarının, bir yıl sonra TBMM genel kurul görüşmelerinde adı ve içeriği bazı değişikliklerle genişletilir. Özellikle Doğru Yol Partisi, Afyon Milletvekili Baki Durmaz yasa tasarısı görüşülürken "sporun kesinlikle politikaya alet edilmemesi taraftarı" olduklarını belirtmiş ve şunları söylemiştir: "Hepinizin bildiği gibi, 1988 Seul olimpiyatlarında bayrağımızı göndere çektiren milli halterci Naim Süleymanoğlu başarısından ötürü, o günlerde yapılan referandumda oy tahvili için bu hükümet tarafından maalesef istismar edilmiştir. Naim Süleymanoğlu, daha rekorlarını kırar kırmaz, adeta yangından mal kaçıran gibi, Türkiye'ye getirilmek üzere uçak gönderilmiş ve maalesef politikaya alet edilmek istenilmiştir..." (TBMM, 1989).

yarışma gerçekleşti (Olympic History, 2022). Süleymanoğlu yarışmayı kazandıktan sonra “Naim’le yarış olmaz” başlığıyla baş sayfadaydı (MG, 24/07/1996a). Spor sayfasında ise tam sayfa ve ana başlık “Naim Olimpiyata doymadı”, “Yunanlılar ağladı”, “Rekor Gururu” ve “Naim büyük bir sporcu” başlıkları ile birlikte UOK başkanı Samaranch övgüsüne de yer verildi: “Türkiye böyle bir sporcuya sahip olduğu için ne kadar övünse azdır. Bana göre Atlanta’nın yıldızı Naim’dir” (MG, 24/07/1996b). Bapçum (1996, s. 28) ise “bir zaferin anatomisi” olarak savaşıyor sporcuların sonuçla birlikte kucaklaşmalarına yer verdi. “Naim efsanesi”nin “Türk gibi kuvvetli sözünü dünyaya hatırlattı”ğına vurgu yapıldı (Topaloğlu, 1996; MG, 25/07/1996). Bu dönem basın tarafından kendi ulusunun sporcusu “millî/bizden olan yüceltilirken” rakip sporcu “ötekinin” başarısı küçümsenmekteydi.

Naim Süleymanoğlu’nun katıldığı dördüncü ve son olimpiyat Avustralya, Sidney 2000 (15 Eylül- 1 Ekim) yaz olimpiyat oyunlarıdır. Gazetede “...Başarıları ile gurur duyulan, özel yaşamındaki hatalarıyla eleştirilen, politikada umduğunu bulamayan Cep Herkülü” Sidney olimpiyatlarından bir yıl önce “haltere hem sporcu hem teknik sorumlu olarak” geri döneceğini açıkladı (Ersen, 1999; Kepçetutan, 2000). Ancak halterden uzun zaman uzak kalan bir sporcunun performansının yüksek olması beklenmiyordu. “İşi gerçekten bu kez çok zor” olsa da hâlâ altın madalya şansı en yüksek iki isimden biri olarak yansıtıldı (Ersen, 2000). Sonuç ne olursa olsun bir “veda müsabakası” olacağı kesindi (Yeşin, 2000).

Müsabaka sonrasında gazete, Naim Süleymanoğlu’nun sportif performansına baş sayfada “Cep Herkülü sıfır çekti” başlığı ve müsabakadaki minik bir fotoğrafına yer verirken arka spor sayfasında ortasında büyük boy fotoğrafında podyumda başını eğmiştir. Büyük kalın harflerle “Hazin veda” ana başlığının altında “Yıllarca zirvede kaldı, sayısız rekora imza attı, defalarca şampiyonluklar kazandı. Son kez çıktığı podyumda Naim ilk kez sıfır çekti” açıklaması ve alt başlıkta da “Kahroldu” yazılıdır. “Podyumda büyük şok yaşayan Naim olduğu yere çökerek bir süre dondu, kaldı. Vatandaşlarımızın bu sonuca rağmen ayakta alkışladığı haltercimiz, silkme yarışmalarını beklemeden salondan ayrıldı...” (Ağca, 2000). Sayfanın üstü ve yan tarafı ise madalya alan diğer sporcuların haber ve fotoğraflarıyla kaplanmıştı.

Her ne kadar son olimpiyat yarışmasında “sıfır çekmesi” ile gündeme gelmiş olsa da bu beklenmedik bir sonuç değildir. “Başarısızlık” sonucu da sporcunun geçmiş olimpiyat başarılarıyla aktarıldı. Oysa elit spor başarısı millî kimlik ve millî özdeşleşme için önemlidir, başarısızlık ve skandal durumlarında özdeşleşme azalır (Dóczy, 2012). Gazetede Süleymanoğlu için çok az haber metni/görseli olumsuz içerikle sunuldu.

Sonuç

Spor basınının, milliyetçi söylem ve millî kimliğin yeniden üretim sürecindeki etkili pozisyonu literatür bölümünde belirtilen pek çok çalışmada ortaya konulmuştu. Bu çalışmanın bulguları, Türkiye’de 1980’lerin sonunda günlük bir gazetede uluslararası spor organizasyonlarında yer alan şöhretli profesyonel bir sporcunun basında temsili yoluyla, milliyetçiliğin söylemsel olarak (yeniden) üretildiğini, bu süreçte sportif performans başarısının ve tarihsel-politik konjonktürün de önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

Naim Süleymanoğlu, BKP’nin azınlıklara yönelik politikalarının asimilasyona dönüşmesine tepki göstererek Türkiye’ye iltica ettiğinde dünya şampiyonu bir sporcuydu. Bu ilk dönemde “Bulgar/komünizm zulmü” karşısında “evine/ana vatanına” dönen Türk ve Müslüman bir dünya şampiyonu olarak gazetelerde yer aldı. Politikacılarla sarılma/kucaklaşma fotoğrafları eşliğindeki her metinde ‘bizim şampiyonumuz’ olarak tanımlandı ve hikâyesi güçlendirildi. Basındaki temsil fotoğraflarında İslam dininin mensubu olduğunu yansıtan semboller (Kuran’ı- Kerim, dua etme) kullanılarak millî kimliğin içeriği de politik iktidarın ideolojik konumlanması, Türk- İslam senteziyle uyumlu olarak oluşturdu.

Basında “Bulgaristan” değil “Bulgarlar” genelleştirmesiyle başka bir millet -devlet ya da o dönemin yönetimi değil- sürekli ötekileştirildi. Sporunun Türkiye/Ankara ve Bulgaristan/Sofya hayatı da iki ekonomik/toplumsal sistem; kapitalizm ve komünizm olarak karşılaştırıldı. Bu karşılaştırma, Soğuk Savaş döneminin “komünizmle mücadele” politikalarıyla da uyumlu olarak komünizmi olumsuzlayan kapitalizmi olumlayan söylemleri içermekteydi. Diğer taraftan gazetede Bulgaristan’ın halter sporunda dünyanın önde gelen sporcularını yetiştirmesi buna karşın Türkiye’de halter spor branşının hiç bilinmiyor olmasının yarattığı endişe de köşe yazarlarınca gizlen(e)memişti. Süleymanoğlu’nun “başarısızlığı” sadece bir sporunun başarısızlığı olmayacak, kapitalizmin ve Türk devletinin de başarısızlığı olacaktı. Bu nedenle Naim Süleymanoğlu’nun Türkiye adına katıldığı ilk olimpiyat öncesi basında büyük bir beklenti vardı. Olimpiyat rekorları kırdığı Seul’deki, sportif performans başarısı ise gazetede millî kimliğin tüm göstergeleriyle; Türk bayraklarıyla donatılmış spor sayfalarında ay-yıldızlı eşofmanları içinde sunuldu.

Gazetede milliyetçi söylemlerin ortak tarafı, hiçbir “biz”in olumsuz bir sıfatla sunulmamasıydı. Olimpiyat haberlerinde basın sadece “kendi” sporcusuna, Naim Süleymanoğlu’na odaklanmıştı. Türk milliyetçiliğinin ortak söylemi “öteki/düşman” komünizme karşı Türk millî kimliği Naim Süleymanoğlu şahsında “antikomünist”, “dindar” , “Atatürkçü” ve “Türk milliyetçisi” olarak yeniden üretildi. 1980’lerin sonunda halter sporu ve Süleymanoğlu özelinde basındaki milliyetçi söylemler, 1990’lı yıllarla başlayan spor/futbol basınındaki milliyetçi söylemlerle (Gökalp, 2007a) -gazete sayısı ve örneklem yetersizliğine rağmen- temel bir ortaklığa işaret eder: “Biz/onlar” ikiliğindeki “olumlu/olumsuz” söylemler.

Naim Süleymanoğlu, milletlerin sporla temsil edildiği gösteriler olan olimpiyat oyunlarında kendisinden beklenenden de fazlasını yapmış bir sporcu olarak Wensing’in de (2004) belirttiği olumlu ve kolay akılda kalan takma isimlerle basında yer aldı, böylece millî bir bağ kurulması sağlandı: “Mucize”, “efsane”, “cep herkülü”, “altın adam” , “küçük dev adam” gibi olağanüstü pek çok sıfat, sporcunun Türk millî kimliğiyle birleştirilerek sunuldu.

Bu araştırma, Türkçe literatürde sınırlı sayıda yürütülmüş olan, spor ve milliyetçilik ilişkisi çerçevesinde, basında sporcu temsiliyle, millî kimliğin yeniden üretiminde kullanılan milliyetçi söylemlerin analiz edildiği araştırmalara mütevazı bir katkı sunmayı amaçlamıştır. Çevrim içi bir gazete seçilmesi araştırmacının konumu bakımından fiziki/zorunlu bir sınırlılıktı. Bu nedenle gelecek çalışmalar için, tarihsel dönem araştırmasında çevrim içi gazete arşivi değil, basılı ve birden fazla gazetenin analize dahil edilmesi önerilebilir. Ayrıca Türkiye’nin de katıldığı uluslararası bir spor organizasyonu sırasında sosyal medya söylemlerinin eleştirel analizine de henüz Türkçe literatürde rastlanmadığı okurların dikkatine sunulmaktadır.

Kaynakça

- Ağca, M. (2000, Eylül 18). Hazin Veda. *Milliyet Gazetesi*, s. 38. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ltpoGXlGhsWWnwTU0I4k5w_x3D__x3D_
- Ahmad, F. (1993). *Modern Türkiye'nin oluşumu*. İstanbul: Sarmal.
- Anderson, B. (1991). *Imagined communities*. London: Verso.
- Antunovic, D. ve Doczi, T. (2023) Digital media routine and audience engagement during the 2020 Tokyo Olympics in Hungary, *Sport in Society*, 26(12), 2015-2032. 10.1080/17430437.2023.2228716
- Bairner, A. (2001). *Sport, nationalism, and globalization: European and North American perspectives*. Albany: State University of New York Press.
- Bairner, A. (2009). National sports and national landscapes: In defence of primordialism. *National Identities*, 11, 223–239. <https://doi.org/10.1080/14608940903081101>
- Bairner, A. (2015). Assessing the sociology of sport: On national identity and nationalism. *International Review for the Sociology of Sport*, 50(4–5), 375–377. 10.1177/1012690214538863
- Bairner, A. (2012, Temmuz 22). *Opening Ceremony Brings Out the Good Side of Nationalism* (W. C. Rhoden, Interviewer) Erişim adresi: <https://www.nytimes.com/2012/07/23/sports/olympics/opening-ceremony-brings-out-the-good-side-of-nationalism.html>
- Bairner, A. ve Dong-Jhy, H. (2011). Representing Taiwan: International sport, ethnicity and national identity in The Republic of China. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(3), 231–248. <https://doi.org/10.1177/1012690210378460>
- Bairner, A., ve Han, P. (2022). Sport, Nationalism, and National Identities. L. A. Wenner (Ed.), *The Oxford Handbook of Sport and Society* içinde (s. 86–103). Oxford: Oxford University Press.
- Balibar, É. ve Wallerstein, I. M. (1991). *Race, nation, class: Ambiguous identities*. London: Verso.
- Baçum, K. (1988a, Eylül 16). Bir şeyler yapacağız. *Milliyet Gazetesi*, s. 13. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/DSZGTIYb_x2F_gF7NIZrUv02EQ_x3D__x3D_
- Baçum, K. (1988b, Eylül 22). Bazı şampiyonlar şampiyonluğu da yüceltiyorlar. *Milliyet Gazetesi*, s. 13. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/DSZGTIYb_x2F_gF7NIZrUv02EQ_x3D__x3D_
- Baçum, K. (1996, Temmuz 24). Bir zaferin anatomisi. *Milliyet Gazetesi*, s. 28. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrrogMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_
- Başarılı Sporculara (1987). Başarılı Sporculara ve Çalıştırmalarına Ayni ve Nakdi Yardım Yapılmasına ve Ödül Verilmesine Dair Yönetmelik. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19662.pdf>
- Berger, A. A. (1991). *Media analysis techniques*. Newbury Park: Sage.
- Billig, M. (1995). *Banal nationalism*. London: Sage.

- Billings A. C., Angelini J. R. ve Wu D. (2011). Nationalistic notions of the superpowers: Comparative analyses of the American and Chinese telecasts in the 2008 Beijing Olympiad. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 55(2), 251-266. <https://doi.org/10.1080/08838151.2011.571325>
- Birand, M. A. (1988, Eylül 23). 55 milyonuz neden bir naim çıkartamıyoruz? *Milliyet Gazetesi*, s. 9. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrgMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D_x3D_
- Birand, M. A. ve Yalçın, S. (2000). Özallı yıllar belgeseli. 32.Gün. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=JEZAqSIJuo0>
- Bora, T. (1995). *Milliyetçiliğin kara baharı* (2. bs.). İstanbul: Birikim.
- Bora, T. (2005). Turgut Özal. M. Belge (Ed.), *Modern Türkiye’de siyasi düşünce/liberalizm* (1. bs., Cilt 7, s.589-601). İstanbul: İletişim.
- Bora, T. (2014). Türk sağ: Siyasal düşünce tarihi açısından bir çerçeve denemesi. İ. Ö. Kerestecioğlu, G. G. Öztan (Ed.). *Türk saği mitler fetişler düşman imgeleri içinde* (2. bs., s. 9–28). İstanbul: İletişim.
- Bora, T. (2017). *Cereyanlar: Türkiye’de siyasi ideolojiler*. İstanbul: İletişim.
- Bora, T. (2018). *Zamanın kelimeleri*. İstanbul: Birikim.
- Boratav, K. (2005). *1980’li yıllarda Türkiye’de sosyal sınıflar ve bölüşüm* (2. bs.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Boykoff, J. (2022). Toward a theory of sportswashing: Mega-events, soft power and political conflict. *Sociology of Sport Journal*, 39(4), 342–351. <https://doi.org/10.1123/ssj.2022-0095>
- Breuilly, J. (1993). *Nationalism and the state* (2. bs.). Manchester University Press.
- Calhoun, C. J. (1997). *Nationalism*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Cardoza, A. (2010). ‘Making Italians’? Cycling and national identity in Italy: 1900–1950. *Journal of Modern Italian Studies*, 15(3), 354–377. <https://doi.org/10.1080/13545711003768576>
- Carlin, J. (2008). *Playing the enemy nelson mandela and the game that made a nation*. NY: Penguin Press.
- Civralı, S. R. (2020). *Atletik politika: Spor ve ideoloji*. İstanbul: İletişim.
- Coakley, J. (2018). ‘Primordialism’ in nationalism studies: Theory or ideology? *Nations and Nationalism*, 24(2), 327–347. <https://doi.org/10.1111/nana.12349>
- Cronin, M. ve Mayall, D. (Ed.). (1998). *Sporting nationalisms: Identity, ethnicity, immigration and assimilation*. London: Routledge.
- Cronin, M. (1999). *Sport and nationalism in Ireland: Gaelic games, soccer and Irish identity since 1884*. Dublin: Four Courts Press.
- Çol, Z. (1987, Mart 13). Naim: Ceza 3 yıl olsaydı halteri bırakabilirdim. *Milliyet Gazetesi*, s. 13. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ZGKx0PD9v5398A5RZK7dXg_x3D_x3D_
- Çolakoğlu, N. (1986, Aralık 13). Ohh kurtuldum. *Milliyet Gazetesi*, s. 1-16. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ZGKx0PD9v5398A5RZK7dXg_x3D_x3D_

- Çupi, İ. (1986, Aralık 16). Büyük şampiyonun derdi büyük olur. *Milliyet Gazetesi*, s. 13. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/FwMCCxoiZqyDNmPzr_x2B_lJ7w_x3D__x3D_
- Dóczy, T. (2012). Gold fever(?): Sport and national identity – the hungarian case. *International Review for the Sociology of Sport*, 47(2), 165–182. <https://doi.org/10.1177/1012690210393828>
- Doğan, T. (1986a, Aralık 14). Bulgarlar panik içinde. *Milliyet Gazetesi*, s. 8. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ZGKx0PD9v5398A5RZK7dXg_x3D__x3D_
- Doğan, T. (1986b, Aralık 16). Altın kafeste bülbül olamazdım. *Milliyet Gazetesi*, s. 1,12. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/FwMCCxoiZqyDNmPzr_x2B_lJ7w_x3D__x3D_
- Doğan, T. (1986c, Aralık 17). Anavatana kaçma hayaliyle büyüdüm. *Milliyet Gazetesi*, s.14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/MSqGtMSPdtVFoQuVrouQPQ_x3D__x3D_
- Doğan, T. (1986d, Aralık 18). Sevgi milyarderim oldum. *Milliyet Gazetesi*, s. 15. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/UxxV1tg3Chn83iXP4amX_x2B_A_x3D__x3D_
- Doğan, T. (1986e, Aralık 19). Naim Bursa’da yeri göğü inletti. *Milliyet Gazetesi*, s. 14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ZGKx0PD9v5398A5RZK7dXg_x3D__x3D_
- Doğru, N., ve Zileli, Ü. (1986, Aralık 17). Önceki Naim’leri kendimize benzettik. *Milliyet Gazetesi*, s. 11. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/p_x2F_qcLF0j84vdRxnqYuJlKA_x3D__x3D_
- English, P. (2021). National Identity. R. Steen, J. Novick, H. Richards (Eds.), *Routledge Handbook of Sports Journalism* içinde (s. 251–260). London: Routledge.
- Ersen, C. (1986, Aralık 22). Süleymanoğlu’na en az cezayı verdirmeliyiz. *Milliyet Gazetesi*, s. 15. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ZGKx0PD9v5398A5RZK7dXg_x3D__x3D_
- Ersen, C. (1987, Mart 12). Tanrım, adalet istiyorum. *Milliyet Gazetesi*, s. 14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ZGKx0PD9v5398A5RZK7dXg_x3D__x3D_
- Ersen, C. (1999, Ağustos 6). Naim’in dönüşü, Herkül, Sidney’e damgasını vuracak. *Milliyet Gazetesi*, s. 14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ZGKx0PD9v5398A5RZK7dXg_x3D__x3D_
- Ersen, C. (2000, Eylül 6). Seul’den Sidney’e. *Milliyet Gazetesi*, s. 38. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/N07nWpLLNyTT0Jlrx3qCOg_x3D__x3D_
- Fişek, K. (2000, Eylül 21). Sporun şanı ülkemizin gururu (3). Erişim adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/kurthan-fisek-sporun-sani-ulkemin-gururu-3-39183373>.
- Freeman, K. (2012). Sport as Swaggering: Utilizing sport as soft power. *Sport in Society*, 15(9), 1260–1274. <https://doi.org/10.1080/17430437.2012.690403>
- Gellner, E. (1983). *Nations and nationalism*. Cornell University Press.
- Girginov, V. (2009). Bulgarian sport policy 1945–1989: a strategic relations approach. *The International Journal of the History of Sport*, 26(4), 515–538. <https://doi.org/10.1080/09523360802658184>

- Gökalp, E. (2007a). Türk Milliyetçiliği söylem (ler) inin spor basınında yeniden inşası (1990-2002). *Kültür ve İletişim*, 10(20), 9–62. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kulturveiletisim/issue/64563/985184>
- Gökalp, E. (2007b). Milliyetçilik: Kuramsal bir değerlendirme. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 279 - 298. Erişim adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/71554/>
- Gökçe, A. (1992, Temmuz 29). Şimdi biz de şampiyonuz. *Milliyet Gazetesi*, s. 21. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/N07nWpLLNyTT0Jlrx3qCOg_x3D__x3D_
- Gökçe, A. (1996, Temmuz 19). Leonidis'in aşkı. *Milliyet Gazetesi*, s. 34. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Grodecki, M. (2021). Nation as a product of resistance: Introducing post-foundational discourse analysis in research on ultras' nationalism. *Sport in Society*, 24(11), 2036–2049. <https://doi.org/10.1080/17430437.2020.1865927>
- Grohmann, K. (2020, Nisan 21). On This Day. *Reuters*. Erişim adresi: <https://www.reuters.com/article/us-sport-anniversary-samaranch-idUSKBN22212R>
- Guibernau, M. (2007). *The identity of nations*. Cambridge: Polity.
- Hagay, H. ve Meyers, O. (2015). Everybody's team? The national narrative in the hebrew press covering Israeli national soccer team matches. *Media, Culture & Society*, 37(4), 530–546. <https://doi.org/10.1177/0163443714566898>
- Hargreaves, J. (1986). *Sport, power and culture*. Cambridge: Polity Press.
- Hatipoğlu, E. (2017). *Aya bile gitse. Sokrates*. Erişim adresi: <https://www.socratesdergi.com/yazi/aya-bile-gitse>
- Hayatım Spor. (2015). *Hayatım spor*. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=tFQwDfQj4gg>
- Hoberman, J. M. (1984). *Sport and political ideology*. Austin: University of Texas Press.
- Hobsbawm, E. J. (1992). *Nations and nationalism since 1780: Programme, myth, reality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hodgetts, D., ve Chamberlain, K. (2014). Analysing News Media. U. Flick (Ed.), *The Sage Handbook of Qualitative Data Analysis* içinde (s. 380–393). London: Sage.
- Hong, S. C., ve Oh, K. S. (2020). Determinants of sports coverage: Newsworthiness in US media coverage of foreign athletes during the London 2012 Olympic Games. *Journalism*, 21(7), 933-949. <https://doi.org/10.1177/1464884917699034>
- International Weightlifting Federation (2017). *Weightlifting Mourns a Legend: Naim Süleymanoğlu*. Erişim adresi: <https://iwf.sport/2017/11/18/weightlifting-mourns-a-legend-naim-suleymanoglu/>
- Kamusella, T. (2019). *Ethnic cleansing during the cold war: The forgotten 1989 expulsion of Turks from communist Bulgaria*. London: Routledge.
- Karaca, B. ve Yıldız, E. (2004). *Oradaydım”Belgeseli, Naim’in kaçış öyküsü*. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=qUzlawT6JcQvelist=PLlrkvr0OCqXDZmjSnrScFBiy1QjE1EcRveindex=57>

- Kepçetutan, N. (2000, Ağustos 20). Kazanmak için gidiyorum. *Milliyet Gazetesi*, s. 33. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/N07nWpLLNyTT0Jlrx3qCOg_x3D__x3D_
- Koç, Y. (2003). *Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareket tarihi*. İstanbul: Kaynak.
- Köse, A. ve Yılmaz, M. (2012). Flagging Turkishness: The reproduction of banal nationalism in the Turkish press. *Nationalities Papers*, 40(6), 909–925. <https://doi.org/10.1080/00905992.2012.742495>
- Koyuncu, B. (2014). *'Benim Milletim...': AK Parti iktidarı, din ve ulusal kimlik*. İstanbul: İletişim.
- Krawietz, B. (2014). Prelude to Victory in neo-traditional Turkish oil wrestling: Sense perceptions, aesthetics and performance. *The International Journal of the History of Sport*, 31(4), 445–458. doi: 10.1080/09523367.2013.869216
- Krüger, A. ve Murray, W. J. (Ed). (2003). *The Nazi Olympics: Sport, politics, and appeasement in the 1930s* (Rev. ed). Urbana: University of Illinois Press.
- Malešević, S. (2019). *Grounded nationalisms: A sociological analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mauro, M. (2020). Media discourse, sport and the nation: Narratives and counter-narratives in the digital age. *Media, Culture & Society*, 42(6), 932–951. <https://doi.org/10.1177/0163443720902910>
- McGee, D. ve Bairner, A. (2011). Transcending the borders of Irish identity? Narratives of northern nationalist footballers in Northern Ireland. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(4), 436–455. <https://doi.org/10.1177/1012690210380584>
- Mehmed, F. F. (2015). *1989 Bulgaristan-Türkiye göçü: Yeniden doğuş süreci” bellek ve milliyetçilik ilişkisi* [Yüksek lisans]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Mexico City Medal Table (2022). *Olympic games mexico city 1968*. Erişim adresi: <https://olympics.com/en/olympic-games/mexico-city-1968/medals>
- Milliyet Gazetesi (29.04.1984). Avrupa halter şampiyonası'nda dört dünya rekoru kırıldı, s. 13. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/YFyPTBmk4hG9w6NdzNnBEw_x__x3D_
- Milliyet Gazetesi (12.05.1984). 56 kilo Bulgar Halterci Naim Süleymanov, s.13. http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/H4uFnWARcfqBf1sI9ix0FA_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (06.04.1985). Milliyet, Bulgaristan'da Türk köylerine girdi, s. 1. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/H4uFnWARcfqBf1sI9ix0FA_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (08.04.1985). Hem Bulgar adı hem 50 dolar zam, s. 8. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/H4uFnWARcfqBf1sI9ix0FA_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (07.04.1985). Spiegel son sayısında Bulgar olaylarına yer verdi, s. 8. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/H4uFnWARcfqBf1sI9ix0FA_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (09.05.1986). Shalamanov, silkmeye dünya rekoru kırdı, s. 15. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/70J6dSXl7I8jMnbsM_x2B_9e3A_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (11.12.1986). Say, 'Süleymanov'a kapılarımız açıktır' dedi, s. 15. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/H4uFnWARcfqBf1sI9ix0FA_x3D__x3D_

- Milliyet Gazetesi (14.12.1986). Hoş geldin, s. 1. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/g_x2B_mBnfJAWo4mdIyuFmw_x2F_vw_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (15.12.1986a). Naim'i kutlayan Evren'den çağrı: Göç serbest bırakılsın, s. 1. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/g_x2B_mBnfJAWo4mdIyuFmw_x2F_vw_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (15.12.1986b). Süleymanoğlu'na büyük sevgi, s. 9. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/g_x2B_mBnfJAWo4mdIyuFmw_x2F_vw_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (16.12.1986). Yılın sporcusu adayları arasına girdi, s. 14. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/FwMCcXoiZqyDNmPzr_x2B_lJ7w_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (17.12.1986). Naim İstanbul'da krallar gibi karşılandı, s. 16. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/qYJRdpUM09i79_x2B_zhfXhdog_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (17.12.1986). Kaçma hayaliyle büyüdüm, s. 1. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/qYJRdpUM09i79_x2B_zhfXhdog_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (18.12.1986). Naim Boğaz'a hayran kaldı, s. 15. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/qYJRdpUM09i79_x2B_zhfXhdog_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (21.12.1986). Süleymanoğlu silkmeye 110 kilo kaldırdı, s. 15. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/kUYQNfEn6PKSjaCijbS3Mw_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (29.04.1984). Avrupa halter şampiyonası'nda dört dünya rekoru kırıldı, s. 13. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/H4uFnWARcfqBf1sI9ix0FA_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (24.12.1986). Halterimizi politik sınav bekliyor, s. 14 Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/kUYQNfEn6PKSjaCijbS3Mw_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (27.12.1986). Naim için kulis, s. 15. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/KrAPCMBbfjD4qR30HML0Eg_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (05.02.2004). Film gibi kaçış, s. 18. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/KJF_x2F_GezGn9udsVTE8C_x2F_cZA_x3D_x3D_
- Milliyet Gazetesi (26.02.1988). Naim'e Seul yolu, s. 1. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/OBhg5ik2O8o_x2B_y_x2B_Bv2jxFLA_x3D_x3D_
-
- Milliyet Gazetesi (26.02.1988). Naim Seul'de yarışacak, s. 14. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/OBhg5ik2O8o_x2B_y_x2B_Bv2jxFLA_x3D_x3D_
-
- Milliyet Gazetesi (28.04.1988). Naim'e Seul izni çıktı, s. 14. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/Bxv5xu1RUMSEsF2b0nnU8A_x3D_x3D_

- Milliyet Gazetesi (31.05.1988). Naim'in Olimpiyata katılacağı IOC tarafından resmen duyuruldu, s. 14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/Bxv5xu1RUMSEsF2b0nnU8A_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (06.06.1988). Naim'den Seul'de rekor bekliyorum, s. 15. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/Bxv5xu1RUMSEsF2b0nnU8A_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (16.09.1988). Güle güle Naim, s. 13. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/Fl3LY_x2F_eiPk2NlrQZM0H7dg_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (07.09.1988). Naim Seul yolcusu, s. 16. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/M62vTY3OwunZ_x2F_cjQSI_m_x2F_xA_x3D__x3D_D_
- Milliyet Gazetesi (14.09.1988). Naim, Seul'de rakibim yok, s. 13. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ZejwTIL6Vf_x2B_SJQBODODkAQg_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (18.09.1988). Naim: Rekor için Seul'deyim, s. 14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/DSZGTIYb_x2F_gF7NIZrUv02EQ_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (21.09.1988). Sağol Naim, s. 1. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/DSZGTIYb_x2F_gF7NIZrUv02EQ_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (21.09.1988). Naim: Başarımı Türk milletine borçluyum, s. 15-16. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/DSZGTIYb_x2F_gF7NIZrUv02EQ_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (22.09.1988). Kendimi ortaya koydum, s. 6. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (23.09.1988). Ankara cumartesi için seferber oldu, s. 1. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (23.09.1988). Ankara Naim İçin Ayakta, s. 14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (30.09.1988). Naim'in ailesi için Evren de devrede, s. 12. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/GUiFJQ6xn8P2ZvIpZCgMyw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (01.10.1988). Naim'e müjde, s. 1. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/KJF_x2F_GezGn9udsVTE8C_x2F_cZA_x3D__x3D_D_
- Milliyet Gazetesi (27.09.1988). Kapaktaki Türk, s. 1. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (27.09.1988). Başbakan, SHP temsilcisini tersledi, s. 7. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (28.09.1988). Naim'den Ata'ya saygı, Evren'e ziyaret, s. 14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_

- Milliyet Gazetesi (28.09.1988). Bakanlar kurulu toplandı Naim'e madalya hazır, s. 12. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (30.09.1988). Hayırsever Naim, s. 15. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (24.08.1990). Naim halteri bıraktı, s. 18. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (20.07.1992). Naim'e 12 Sayfa, s. 24. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (11.11.1992). Özal'a ahret soruları, s. 23. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (29.07.1992). Altın var rekor yok, s. 21. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (01.08.1992). Altın sizin, gurur bizim, s. 23. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (04.08.1992). Coşkulu karşılama, s. 20. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (05.08.1992). Naim eğleniyor, s. 20. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (19.06.1996). Herkül Naim devam dedi, s. 28. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (10.07.1996a). Altına hücum, s. 30. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (10.07.1996b). Ve halterin kralı, s. 30. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (16.07.1996). Çok uluslu şampiyonlar, s. 30. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (19.07.1996). Naim şaşırttı, s. 28. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrgMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (22.07.1996). Sıra Naim'de, s. 28. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrgMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (24.07.1996a). Naim'le yarış olmaz, s. 1. Erişim adresi:
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrgMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_

- Milliyet Gazetesi (24.07.1996b). Naim Olimpiyata doymadı, s. 30. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrogMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (25.07.1996) Küçük Dev Adam: Naim, s. 1. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrogMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (27.07.1996). Naim'e, Abdi İpekçi ödülü, s. 1. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrogMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_
- Milliyet Gazetesi (19.09.2000). Cep Herkülü, s. 1. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrogMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_
- Muhtar, R. (1987a, Mart 12). Naim için karar günü. *Milliyet Gazetesi*, s. 14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrogMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_
- Muhtar, R. (1987b, Mart 14). Süleymanoğlu Konusunda Başarı Kazandık. *Milliyet Gazetesi*, s. 15. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrogMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_
- Muhtar, R., ve Davranoğlu, R. (1987, Mart 13). Naim'e bir yıl ceza. *Milliyet Gazetesi*, s. 13. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrogMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_
- Mumcu, U. (1988, Eylül 28). Örtülü. *Cumhuriyet Gazetesi*, s. 1. Erişim adresi: <https://egazete.cumhuriyet.com.tr/oku/192/1988-09-28/0>
- Nalbant, T. (2018). *Kapıkule'nin anahtarı*. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=oRtURXQ603o>
- Neff, C. (1988, May 9). *Heroic an Herculean*. Erişim adresi: <https://vault.si.com/vault/1988/05/09/heroic-and-herculean-weightlifter-naim-suleymanoglu-was-as-mighty-as-ever-in-his-first-meet-abroad-since-his-daring-defection-from-bulgaria>
- Neuburger, M. (2004). *The orient within: Muslim minorities and the negotiation of nationhood in modern Bulgaria*. Ithaca: Cornell University Press.
- Olimpiyatlarda Türkler (2022). *Olimpiyatlarda Türkler*. Erişim adresi: <https://www.olimpiyat.org.tr/Detay/Olimpiyatlar/Olimpiyatlarda-Turkler/45/1>
- Olympic History (2022). *The historic battle for Atlanta weightlifting Gold*. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=VfpuHTKglk>
- Olympics (2022). *All Naim Süleymanoğlu olympic medal lifts*. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=i7KRVIrT2ZQ>
- Özkırımlı, U. (2005). *Contemporary debates on nationalism: A critical engagement*. London: Palgrave Macmillan.

- Özsoy, S. (2011). Spor gazetelerinin başlıklarında militarist ve şiddet içerikli metaforlar. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(1), 89–113. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/e-gifder/issue/7474/98418>
- Özsoy, S. ve Yıldız, K. (2013). Türkiye'deki spor basınında nefret söylemi. *International Journal of Social Science Research*, 2(2), 46–60. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijssresearch/issue/32876/365293>
- Porter, D. ve Smith, A. (2000). Introduction. *Contemporary British History*, 14(2), 7–16. <https://doi.org/10.1080/13619460008581579>
- Resmî Gazete (1986). Türk vatandaşı oldu. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19312.pdf>
- Rüstem Batum Show (1992). *Rüstem Batum'un Cumhurbaşkanı Turgut Özal'la programının tamamı*. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=BMIM7uqrLLc>
- Samaranch, J. A. (1995). The Olympic movement. *Journal of International Communication*, 2(1), 3–5. <https://doi.org/10.1080/13216597.1995.9751798>
- Saraçoğlu, C. (2015). Tank paletiyle neoliberalizm. G. Atılğan, C. Saraçoğlu ve A. Uslu (Ed.). *Osmanlı'dan günümüze Türkiye'de siyasal hayat içinde* (1. bs., s. 747–869). İstanbul: Yordam Kitap.
- Schep, C. (J. E.). (2022). Fueling nationalism: Social and cultural media frames in French and British newspaper coverage of Formula 1 racing, 1981–1985. *National Identities*, 25(1), 21-34. 1–14. <https://doi.org/10.1080/14608944.2021.2013186>
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. London: Sage.
- Scott, O. K. M., Billings, A. C., Harris, J. ve Vincent, J. (2018). Using self-categorization theory to uncover the framing of the 2015 rugby world cup: A cross-cultural comparison of three nations' newspapers. *International Review for the Sociology of Sport*, 53(8), 997–1015. <https://doi.org/10.1177/1012690217697476>
- Songur, İ. (1988, Eylül 28). Güçlü, sempatik, seksi. *Milliyet Gazetesi*, s. 12. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/paczvQRYo_x2B_HQ7W9460mEmw_x3D__x3D_
- Tayyar, Ş. ve Ersen, C. (1988, Eylül 27). Naim'e büyük coşku. *Milliyet Gazetesi*, s. 7. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/N07nWpLLNyTT0Jlrx3qCOg_x3D__x3D_
- TMOK. (2022). Türkiye milli olimpiyat komitesi. Tarihçe. Erişim adresi: <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Hakkimizda/Tarihce/46/1>
- Tomlinson, A. ve Young, C. (Eds.). (2006). *National identity and global sports events*. Albany: State University of New York Press.
- Topaloğlu, İ. (1988a, Nisan 26). Bulgarlar para istiyor. *Milliyet Gazetesi*, s. 16. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/LAXN0MyCoZtMHLuxurCOPA_x3D__x3D_
- Topaloğlu, İ. (1988b, Nisan 28). Altın sensin rekor sensin naim sen bir tanesin. *Milliyet Gazetesi*, s. 16. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/LAXN0MyCoZtMHLuxurCOPA_x3D__x3D_

- Topaloğlu, İ. (1988c, Eylül 20). Haydi Naim! Kaldır dünyayı. *Milliyet Gazetesi*, s. 14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ZeJwTIL6Vf_x2B_SJQBDODkAQg_x3D__x3D_
- Topaloğlu, İ. (1988d, Eylül 22). Naim, halteri bırakıyor mu? *Milliyet Gazetesi*, s.1 4. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/N07nWpLLNyTT0Jlrx3qCOg_x3D__x3D_
- Topaloğlu, İ. (1996, Temmuz 24). Naim efsanesi. *Milliyet Gazetesi*, s. 14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/WhtrogMZ_x2F_g3KiByZGXJ_x2B_mQ_x3D__x3D_
- Topič, M. D. ve Coakley, J. (2010). Complicating the relationship between sport and national identity: The case of post-socialist Slovenia. *Sociology of Sport Journal*, 27(4), 371–389. <https://doi.org/10.1123/ssj.27.4.371>
- TRT Avaz (2017, Ocak 4). *Türk dünyasının enleri*. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=JGtGGxfOAo4>
- TRT Spor (2013, Kasım 27). *Bir ömür spor*. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=dGjLG-XITKs>
- UOK (2021). *Uluslararası olimpiyat komitesi. Suleymanoglu lifts weights and hearts with extraordinary hat-trick*. Erişim adresi: <https://olympics.com/en/news/suleymanoglu-lifts-weights-and-hearts-with-extraordinary-hat-trick>
- Üstel, F. (2008). *'Makbul Vatandaş'ın peşinde: II. Meşrutiyet'ten bugüne Türkiye'de vatandaş eğitimi* (3. bs.). İstanbul: İletişim.
- Van Hilvoorde, I., Elling, A. ve Stokvis, R. (2010). How to influence national pride? The olympic medal index as a unifying narrative. *International Review for the Sociology of Sport*, 45(1), 87–102. <https://doi.org/10.1177/1012690209356989>
- Vincent, J. ve Harris, J. (2014). 'They think it's all dover!' Popular newspaper narratives and images about the english football team and (re)presentations of national identity during Euro 2012. *Soccer & Society*, 15(2), 222–240. <https://doi.org/10.1080/14660970.2013.849188>
- Vincent, J., Hill, J. S., Billings, A., Harris, J. ve Massey, C. D. (2018). "We are Great Britain": British newspaper narratives during The London 2012 Olympic Games. *International Review for the Sociology of Sport*, 53(8), 895–923. <https://doi.org/10.1177/1012690217690345>
- Vincent, J., ve Kian, E. M. (2014). Sport New Media and National Identity. A. C. Billings ve M. Hardin (Ed.), *Routledge Handbook of Sport and New Media* içinde. (s.299-310). London: Routledge.
- Wensing, E. (2004). *Olympics in an age of global broadcasting*. Erişim adresi: <https://archive-yaleglobal.yale.edu/content/olympics-age-global-broadcasting>
- Whigham, S. (2023). Bannockburn, Braveheart, or Baccara? Ethnosymbolism, nationalism, and sport in contemporary scotland. *National Identities*, 25(4), 357–374. <https://doi.org/10.1080/14608944.2022.2147493>
- Wilson, S. (1999, Aralık 7). *Samaranch defends past under Franco*. Erişim adresi: <https://www.independent.co.uk/sport/general/samaranch-defends-past-under-franco-741760.html>

- World Cup (1986). *1986 world cup weightlifting championship*. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=fjaWMrUs6-I>
- Yaşlı, F. (2016). *Türkçü faşizmden “Türk-İslam Ülküsü”ne*. İstanbul: Yordam Kitap.
- Yaşlı, F. (2022). *Antikomünizm, ülkücü hareket, Türkes: Türkiye ve soğuk savaş* (4. bs.). İstanbul: Yordam Kitap.
- Yeşin, A. (2000, Eylül 6). Herküller Şova Hazır. *Milliyet Gazetesi*, s. 14. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/KJF_x2F_GezGn9udsVTE8C_x2F_cZA_x3D_x3D_x3D_
- Yıldırım, S. (2014). Nefretin ve Korkunun Rengi Kızıl. İ. Ö. Kerestecioğlu ve G. G. Öztan (Ed.). *Türk Sağı Mitler Fetişler Düşman İmgeleri içinde* (2. baskı, s. 47–73). İstanbul: İletişim.
- Yurtsever, A. H. (1986, Aralık 21). *Bulgarlar Naim’e bir yıldan fazla ceza verdirmek için uğraşacak*. s. 15. Erişim adresi: http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/KJF_x2F_GezGn9udsVTE8C_x2F_cZA_x3D_x3D_x3D_
- Zhouxiang, L. ve Hong, F. (2019). China’s sports heroes: Nationalism, patriotism, and gold medal. *The International Journal of the History of Sport*, 36(7–8), 748–763. <https://doi.org/10.1080/09523367.2019.1657839>
- Ziaee, A., Adib-Moghaddam, A., Elling, A., Van Sterkenburg, J. ve Van Hilvoorde, I. (2021). Football and the media construction of Iranian national identity during the FIFA world cup 2018 and AFC Asian cup 2019. *Soccer ve Society*, 22(6), 613–625. <https://doi.org/10.1080/14660970.2021.1952691>

Extended Abstract

Purpose

The aim of this study is to analyze the nationalist discourses used in the reproduction of national identity through the representation of athlete in the press within the framework of the relationship between sports and nationalism. In line with this purpose, the representation of Naim Süleymanoğlu, who represented Turkey in weightlifting in international sports organizations, in Milliyet Newspaper was analyzed.

Design and Methodology

In the research, the online archive of Milliyet Newspaper between 1984 and 2000 was examined. This qualitative research is “descriptive” in the sense that it aims to reveal the codes and concepts in which the athlete is represented in the written media, and “critical and explanatory” in the context of finding the equivalent of the news content in the construction of reality. The text was created from a dialectical perspective, taking into account the reality behind what is visible and the political, economic and social contexts that are not visible in the texts. Therefore, while the findings were presented in historical-chronological order, some news or “information” in the newspaper were corrected with additional sources. Document analysis was also conducted by watching interviews and video recordings (documentaries, TV programs) given by both the athlete and the prime minister of the concerned period. In the content analysis, all news texts were read. During manual coding, the entire text, headings, and sub-headings were taken into consideration, and as in the literature, adjectives and metaphors that repeatedly referred to “us” and “the other” were identified. While the themes that emerged were conveyed together with some remarkable textual content, spelling mistakes in these contents were also corrected.

Findings

As a result of the data analysis, the findings uncovered three main themes: The first is the theme of “Bulgarian persecution”, which was prominent in the first period of the athlete's asylum in Turkey. This theme stands out with the discourse of “anti-communism” and “negative/enemy/other”, one of the mainstays of Turkish nationalism. The second theme is in line with the “strong state” “positive/we/Turkish” discourse, which is one of the triangulation points of Turkish nationalism. The third theme is the “positive/national pride” theme that became prominent in the media discourse after the athlete's performance success in the Olympics. The results of the research show that the nationalist discourse in the press has a content compatible with the “Turkish-Islamic synthesis” of the period and that national identity is reproduced within the framework of this content.

Research Limitations

In this study, not including more than one newspaper in the analysis and selecting the online newspaper is a physical/forced limitation.

Implications (Theoretical, Practical and Social)

The influential position of the sports media in the reproduction process of nationalist discourse and national identity has been demonstrated in many studies mentioned in the literature section. The findings of this study, on the other hand, show that nationalism was discursively (re)constructed through the media representation of a professional athlete who took part in international sports organizations in a daily newspaper in Turkey in the late 1980s, and that the effect of sporting performance success and the historical and political conjuncture were also important variables in this process.

Naim Süleymanoğlu was a world champion athlete when he defected to Turkey in reaction to the BKP's policies towards minorities that turned into assimilation. In this first period, he was featured in the newspapers as a Turkish and Muslim world champion who returned to his “home/homeland” in the face of “Bulgarian/communist persecution”. He was described as “our champion” in every text, accompanied by photos of him hugging/embracing politicians, and his story was reinforced. By using symbols (Quran, praying) reflecting that he was a member of the Islamic religion in his representation photographs in the press, the content of national identity was also formed in line with the ideological positioning of political power and the Turkish-Islamic synthesis. In the press, another nation - not the state or the administration - was constantly marginalized by generalizing “Bulgarians” rather than “Bulgaria”. The athlete’s life in Turkey/Ankara and Bulgaria/Sofia was a comparison of two economic/social systems: capitalism and communism. In line with the “anti-communist” policies of the Cold War period, this comparison included discourses that negated communism and affirmed capitalism. On the other hand, the columnists did not hide their concern over the fact that Bulgaria had trained the world's leading athletes in weightlifting, whereas the sport was completely unknown in Turkey. The “failure” of Süleymanoğlu would not only be the failure of an athlete, but also the failure of capitalism and the Turkish state. For this reason, there was great anticipation in the press before Naim Süleymanoğlu’s first Olympics for Turkey. His sporting performance success in Seoul, where he broke Olympic records, was presented in the newspaper with all the indicators of national identity; on sports pages decorated with Turkish flags, in tracksuits with the moon and stars.

The common feature of the nationalist discourses in the newspaper was that no “we” was presented with a negative adjective. In the Olympic news, the press focused only on “its” athlete, Naim Süleymanoğlu. Against the “other/enemy” communism, the common discourse of Turkish nationalism, Turkish national identity was reproduced in the person of Naim Süleymanoğlu as “anti-communist”, “religious”, “Kemalist” and “Turkish nationalist”. The nationalist discourses in the press in the late 1980s in the context of weightlifting and Süleymanoğlu point to a fundamental commonality with the nationalist discourses in the sports/football press beginning in the 1990s (Gökalp, 2007a), despite the insufficient number of newspapers and sample size: “positive/negative” discourses in the “us/them” dichotomy.

Naim Süleymanoğlu, as an athlete who did more than what was expected of him in the Olympic Games, which are the popular shows where nations are represented through sports, was covered in the press with positive and easily memorable nicknames, thus establishing a national bond: “miracle”, “legend”, “pocket herculean”, “golden man”, “little giant man” and many other extraordinary adjectives were combined with the athlete’s Turkish national identity.

Originality/Value

The study is thought to contribute to the limited number of studies in the Turkish literature analyzing the reproduction of national identity through the representation of athletes in the press.

Araştırmacı Katkısı: Rahşan İNAL (%100).